

Pedagogische Visie & Beleid
Kikidsz Kinderopvang
Locatie Rubensplein
Versie maart 2024

Inhoud

Voorwoord	3
Kikidsz Kinderopvang	4
Inrichting ruimtes	4
Uitstapjes met de kinderen	5
Mentorschap	5
Inschrijvingsprocedure	6
Dagritme KDV	7
Overdracht naar de basisschool	8
Kind volgsysteem ontwikkeling en welbevinden	8
Signaleren en doorverwijzen	8
Ondersteuning signaleren en doorverwijzen	9
Bijscholing pedagogisch medewerkers	9
Stagiaires	10
Ondersteuning door andere volwassenen	10
Alleen in het gebouw	10
Vrijdag Daphne	10
De 3 uursregeling	11
De oudercommissie	12
Pedagogische Visie	14
Basisvertrouwen	16
Volledig mens mogen zijn	16
Emotionele Veiligheid	17
1.1 Inleiding	17
1.2 Relatie pedagogisch medewerker-kind	18
1.3 Veilige gehechtheid en basisvertrouwen	18
1.4 Liefdevol volgend begeleiden	19
1.5 Daadwerkelijk contact/communicatie-principes	19
1.6 Verzorging, verschoning en veiligheid	20
1.7 Onze visie op het uiten van gevoelens en emoties bij kinderen	21
1.8 Omgaan met Onacceptabel gedrag	21
1.9 Handelen met betrekking tot emotionele veiligheid	22
De ontwikkeling van de persoonlijke competentie	27
2.1 Inleiding	27
2.2 Uitgangspunten	27
2.3 Kenmerken van spel	28
2.4 Wat bieden we aan?	28
2.5 Aandacht voor speelgoed	29
2.6 Radio en muziek	29
2.7 Respect voor de natuur	29
2.8 Handelen met betrekking tot de Persoonlijke competentie	30
De ontwikkeling van de sociale competentie	32
3.1 Inleiding	32
3.2 Vaste leeftijdgenootjes	32
3.3 Handelen met betrekking tot de Sociale competentie	33
Eigen maken van waarden en normen	35
4.1 Inleiding	35
4.2 Intake en de dagelijkse mondelinge communicatie	35
4.3 Handelen in het eigen maken van Waarden en Normen	36

Voorwoord

Welkom!

Voor u ligt het pedagogisch beleid en werkplan van Kikidsz Kinderopvang, waar kinderen in de leeftijd van *0 tot met 4 jaar* kunnen groeien en zich ontwikkelen tot kinderen met liefde voor en in verbinding met zichzelf, met de anderen, met de natuur in een multiculturele samenleving.

Wij werken met toegewijde en enthousiaste pedagogisch medewerkers. Er wordt een bewuste professionele pedagogische relatie aangegaan tussen pedagogisch medewerker en kind. Om dit te kunnen doen moet duidelijk zijn waar deze bewuste professionele pedagogische relatie op gebaseerd is, wat de uitgangspunten zijn en hoe dit in de praktijk tot uiting wordt gebracht.

Kikidsz heeft gekozen voor een samenwerking met Casa4 Ondernemen in Kinderopvang (Advies en Organisatie Bureau in de Kinderopvang).

Casa4 biedt de ondernemer een totaalpakket aan ondersteunende diensten van pedagogische visie tot aan de uitvoering van de wet en regelgeving. Voor de uitvoering werken we met een kwaliteitsmanagementsysteem bestaande uit o.a. beleid, formuleren en werkinstructies.

Kikidsz maakt gebruik van de pedagogische visie van Casa4.

In dit document staan deze pedagogische visie, de uitgangspunten en de werkwijze beschreven.

De rode draad door het pedagogisch beleid is dat we kinderen liefdevol begeleiden in hun ontwikkeling en hen in de gelegenheid willen stellen zich in hun eigen tempo te ontwikkelen. Dit vraagt van ons dat wij ieder kind bewust volgen en kijken hoe we ervaringen kunnen aanbieden die passen bij de ontwikkeling van het individuele kind. We doen dit vanuit een respectvolle, ruimtelijke (in fysieke en psychische zin), individuele en liefdevolle benadering. Deze vier aspecten (Respect, Ruimte, Individueel en Neutraal (zonder oordeel), afgekort de RRIN) kunnen gezien worden als de pijlers van onze pedagogische visie. In dit beleid worden deze visie en de pijlers (RRIN) verder uitgewerkt.

Namens,

Kikidsz Kinderopvang

Kiona en Rianka Sweres

In samenwerking met

Casa4 Ondernemen in Kinderopvang

Kikidsz Kinderopvang

Kikidsz is een kleinschalig kinderopvang organisatie. We bieden opvang aan kinderen in de leeftijd van *0 tot 4 jaar* op 2 locatie(s) te Schiedam.

Onze organisatie bestaat uit:

KDV

Sint Liduinastraat

Groep Blauw 8 a 9 kinderen van 0 tot 4 jaar

Groep Groen 8 a 9 kinderen van 0 tot 4 jaar

Rubensplein

Groep geel 8 kinderen van 0 tot 4 jaar

Groep Rood 8 kinderen van 0 tot 4 jaar

Dit pedagogisch beleid is specifiek gericht op onze KDV-locatie Rubensplein

Bij Kikidsz Kinderopvang wordt gewerkt met 2 stamgroepen van 8 kinderen per groep. Mochten kinderen extra komen dan zullen zij in hun eigen groep geplaatst worden. Het kan zijn dat er een andere leidster is maar in de meeste gevallen is er in elk geval leidster die zij kennen. Mocht dit onverhoopt niet zo zijn dan wordt dit ook bij het aanmelden aangegeven bij de ouders.

Stabiliteit

Elk kind heeft zijn/haar vaste stamgroep met maximaal 3 (vaste gezichten) pedagogische medewerkers die aan deze stamgroep zijn gekoppeld, waarvan er minimaal dagelijks 1 werkzaam is op de groep.

Inrichting ruimtes

Kinderen reageren op de ruimte om zich heen. Ruimte heeft invloed op de emotionele veiligheid en persoonlijke ontwikkeling (d.m.v. materialen en middelen) maar ook op de sociale ontwikkeling.

Beide groepen worden met elkaar verbonden door een deur in het midden van de groep. Deze deur wordt gedurende de dag gebruikt vanwege de gezamenlijke keuken en verschoonruimte. Om te zorgen dat de kinderen niet te veel worden onderbroken in hun spel of last hebben van het heen en weer lopen, wordt er door de leidsters zorgvuldig gekeken wanneer er heen en weer gelopen wordt.

Wij vinden het voor de kinderen van belang dat zij zich kunnen terugtrekken voor een spannend spel of om heerlijk rustig alleen te spelen.

De ruimte bestaat uit 2 speelgroepen. In de gele groep bevindt zich de keuken. En in de rode groep bevindt zich de dubbele verschoontafel. Beide groepen hebben een eigen kindertoilet zodat de grotere kinderen in hun eigen groep naar de toilet kunnen.

De groep wordt met elkaar verbonden door een opening aan het begin van de groepen. De speelruimte begint na de opening zodat de opening niet een loopruimte wordt die door de groep heen loopt. In beide groepen bevindt zich een eettafel. Aan de eettafel worden vaak spelletjes gedaan er wordt geknutseld etc. Uiteraard wordt er ook gegeten en voorgelezen aan de eettafel. In de ruimtes zijn verschillende hoekjes. Er is een keukentje een poppenhoekje etc. Ook staan er in de verschillende manden met speelgoed. De manden worden er bij gepakt als gezien wordt dat de interesse er is. Bijvoorbeeld voor de treinbaan, de blokken de auto's etc. Kinderen mogen daar alleen mee spelen maar uiteraard kunnen de leidsters meespelen of hulp bieden.

Beide groepen beschikken over een eigen slaapkamer. Deze bevinden zich ook in de eigen groep. De kinderen hebben allen een eigen slaapplek waarvoor een schema wordt gemaakt zodat de kinderen in hun'eigen' bedje slapen.

Bij Kikidsz proberen we om alle ruimtes zo in te richten dat kinderen niet te veel prikkels ervaren. De kleuren zijn rustig en de materialen zo veel mogelijk natuurlijk. Wij vinden dat de kinderen zelf de kleur aan de ruimte geven.

Ook wordt er veel geknutseld. Uiteraard worden deze tentoongesteld dit doen we op 1 vaste plek zodat de kinderen precies weten waar hun werkje te bewonderen is. Elk thema heeft meerdere knutsels en we proberen om per soort knutsel alles op te hangen. Bijvoorbeeld we knutselen een ijsje dan proberen we die week alle gemaakte ijsjes op te hangen. En de week erna wordt er een andere knutsel opgehangen. Zo proberen we rust te creëren en duidelijkheid voor de kinderen.

Activiteiten

Wij organiseren regelmatig activiteiten voor de kinderen. Deze activiteiten hebben tot doel om de kinderen ontspanning te bieden, een uitdaging te geven en de ontwikkeling van de kinderen te stimuleren. De kinderen hebben altijd zelf de keuze of zij hieraan mee willen doen. Wij bieden creatieve activiteiten aan zoals o.a. knutselen, verven, kleien, kleuren van kleurplaten. Daarnaast gaan wij dagelijks naar buiten waar de kinderen kunnen spelen, fietsen, rennen, en klauteren. Ook lezen wij dagelijks voor aan de kinderen.

Wij werken door het jaar heen met de verschillende thema's. Uiteraard komen bepaalde thema's elk jaar terug. Denk hierbij aan Pasen, Kerst, Sinterklaas, zomer, winter etc. Naast die vaste jaarthema's bedenken we ook elk jaar 3 nieuwe thema's. Dit kan bijvoorbeeld zijn De Dokter, Verkeer, De dierentuin etc.

Uitstapjes met de kinderen

Er op uit gaan met de kinderen zien wij als een waardevolle activiteit waarbij vele ontwikkelingsaspecten aan de orde komen. Het is belangrijk voor de interacties en uitwisseling van taal en begrip, tussen de kinderen onderling, en tussen de kinderen en pedagogisch medewerkers. Ook kan op die manier ingegaan worden op de vraag en nieuwsgierigheid van kinderen en kan de natuurbeleving uitgebreid worden. Voorbeelden van uitstapjes die wij met de kinderen maken zijn: wandelen in de buurt en spelen in een nabije speeltuin, bezoeken van de bibliotheek etc.

Mentorschap

Het mentorschap bij Kikidsz geeft intensieve betrokkenheid bij het kind en de ouders. Voorwaarde voor het mentorschap is dat de mentor het kind ook echt kent en regelmatig ziet. De mentor is een van de vaste gezichten en de contactpersoon voor ouders als het gaat om het kind volgend aspect. De mentor heeft een observerende en signalerende functie, deze mentor voert de observatie gesprekken vanuit onze observatiemethode. In deze gesprekken komen (hulp)vragen/bijzondere ontwikkeling ter sprake met de ouders. De gesprekken worden al of niet in samenwerking met de Ondernemer/leidinggevende gevoerd. Ouders worden bij aanvang van de opvang (intake) in contact gebracht met de mentor (pedagogisch medewerker) van hun kind. Bij doorgang naar een nieuwe groep of bij de start van een nieuw jaar, wordt er een andere mentor toegewezen aan elk kind zodat de mentor objectief en neutraal kan blijven in de rol als beroepskracht. In ons planningssysteem kovnet is een koppeling gemaakt met kind en de daarbij horende mentor.

Planning en personele bezetting

Bij Kikidsz werken wij met verticale Stamgroepen. Bij het plaatsen van kinderen binnen ons kinderdagverblijf worden zij zoveel mogelijk kindgericht en op leeftijd toegewezen. Daarbij houden wij rekening met behoefte en ontwikkeling van het kind. De kinderen hebben een vaste stamgroep en ons doel is om deze kinderen zoveel mogelijk op hun eigen groep te laten spelen,

ook bij ruildagen houden wij hier rekening mee.

Op alle groepen zijn vaste medewerkers aanwezig als het aanspreekpunt voor de ouders en vast gezicht voor de kinderen. Bij de planning wordt gewerkt met de landelijke richtlijnen volgens www.1kindratio.nl.

Kikidsz maakt gebruik van Kovnet. In dit onlinesysteem kunnen ouders al hun gegevens inzien zoals facturen, jaaropgaves etc. Ook kunnen zij zelf wijzigingen invoeren zoals bijvoorbeeld een telefoonnummer wijziging of verhuizing.

Omdat Kikidsz graag een stukje met ouders mee wil denken kan er in kovnet ook een ruildag worden aangevraagd.

Op het moment dat een kindje wordt afgemeld voor een opvang dag kunnen die uren gespaard worden in een zogezegd "Urenpotje".

Die gespaarde uren kunnen dan weer gebruikt worden als er een extra opvang dag nodig is.

Inschrijvingsprocedure

Het eerste contact moment met de ouders vindt plaats tijdens het telefoongesprek waarbij wij informatie verstrekken en/of tijdens de rondleiding op onze locatie.

Wanneer de ouders voor een rondleiding komen, geven wij hen een open en warm welkom. We nemen de tijd om samen rustig koffie/thee te drinken en informeren hen over de locatie, groepsindeling en onze pedagogische visie zodat zij een bewuste keuze kunnen maken voor Kikidsz. We houden het gesprek op kantoor, wat zich bevindt aan de voorkant van de rode groep.

De ouders ontvangen voor het eerste gesprek het informatieboekje via de mail. Alle onderwerpen uit het informatieboekje komen tijdens het eerste gesprek aan bod. Natuurlijk is er veel ruimte voor het stellen van vragen door de ouders en of de kinderen.

Daarna is er de ruimte voor de ouders om met het kind/de kinderen de locatie en de groep(en) te bekijken. Ze krijgen een kijkje in de dagelijkse gang van zaken bij ons kinderdagverblijf. Voor het kind/de kinderen is dit het eerste (wen)moment op de groep en komt het kind in contact met de pedagogisch medewerkers en de andere kinderen.

Het is van bijzondere waarde te zien hoe ouders omgaan met hun kinderen. Wij vinden het belangrijk dat kinderen en ouders zich bij ons thuis voelen. De kleinschaligheid van ons kinderdagverblijf is een bewuste keuze, het kind staat bij ons centraal.

Ouders kunnen de keuze maken om het kind/de kinderen in te schrijven of aan te melden. Dit kunnen zij doen door zich via de site direct online te registreren. De gegevens worden dan meteen geladen naar ons kovnet systeem en die worden daarin ook direct verwerkt. Ook kunnen zij via mail of telefoon laten weten dat zij graag van onze opvang gebruik willen maken.

Wennen op het KDV

Het aantal wenmomenten wordt zoveel mogelijk afgestemd op de individuele vraag en situatie van het kind, de ouder(s)/verzorger(s) en de stamgroep. In de praktijk betekent dit 1 tot 2 wenmomenten. De wenmomenten bij Kikidsz vinden meestal plaats de week vooraf de aanvang van het kind op de groep. Dit bestaat uit twee maal een halve dag meedraaien op de groep. In de praktijk blijkt dat twee wenmomenten vaak genoeg zijn.

Als kinderen komen wennen, kunnen ze buiten de haal- en brengtijden om gebracht en gehaald worden. Dan hebben we alle tijd voor het nieuwe kindje en voor de nieuwe ouders.

Ouders zullen van te voren weten in welke groep het kind geplaatst gaat worden. We lopen beide wenkeren met ouders en kinderen door de groep. Zo kan het kind met de ouder en pm'er zien waar het gaat spelen.

Ook voor ouders is dit het moment dat ze zien waar hun kindje gaat spelen.

Het is prettig dat het kind op verschillende tijden komt wennen; bijvoorbeeld een keer de

ochtend en een keer de middag zodat het een keer went met slapen en een keer een voeding .krijgen. Daarnaast kunnen ze natuurlijk ook andere kinderen ontmoeten, zo zien we hoe het kind reageert op andere kinderen en de geluiden van de andere kinderen. Hierbij is voor ons van belang dat het kind een eet/drinkmoment meemaakt en evt. een slaapje.

Mochten ouders en/ of leidsters merken dat het wennen nog wat moeilijker verloopt dan wordt er gekeken naar extra wendagen. Soms is starten met halve dagen opvang beter voor het kind.

Dagritme KDV

Vanuit onze visie vinden wij het van belang dat wij het dagritme globaal aanhouden. Wij brengen rust in de dag door mee te bewegen met de behoeften van de kinderen en door ons niet op te laten jagen door 'tijd'. Wij nemen de *tijd* voor de kinderen en geven hen persoonlijke aandacht. Een voorbeeld hiervan is dat wij ons tijdens het verschonen van de kinderen volledig richten op het kind dat op de commode ligt, contact maken en onze handelingen benoemen. Hieronder staat de globale dagindeling, dit geeft houvast en regelmaat.

Ontvangst van de kinderen en ouders

De pedagogisch medewerkers verwelkomen kind en ouder en maken bewust contact. Voor de kinderen liggen geschikte materialen klaar voor vrij spel. De pedagogisch medewerkers nemen de tijd om met de ouders bijzonderheden door te nemen.

De kinderen zwaaien hun kindje bewust uit. Zo is er bewust afscheid genomen. Als een kindje in de rode groep speelt, de groep die niet aan de hal grenst, zal de pm'er aangeven dat de ouder nog kan zwaaien naar het kindje als het door de opening is gelopen. De ouder staat dan voor het raam van de rode groep en de pm'er loopt via de doorgang met het kindje mee om van binnen uit ook nog even te zwaaien.

De ochtend

De dag wordt rustig gestart met de mogelijkheid tot vrij spel voor de kinderen of rustig aan tafel puzzelen, tekenen, boekjes bekijken. De pedagogisch medewerkers maken tijd voor persoonlijk contact met de kinderen en tonen nabijheid. Daarna gaan de pedagogisch medewerkers samen met de kinderen aan tafel voor drinken en een cracker .zowel bij de voorbereiding van deze activiteit en bij de afsluiting worden de kinderen bewust gestimuleerd om deel te nemen. Aan tafel nemen wij de tijd voor elkaar, zingen wij liedjes met elkaar of lezen wij voor. Na het tafelmoment is er tijd voor vrij spelen en bij voorkeur gaan wij naar buiten.

De baby's/dreumesen krijgen een rustmoment, wanneer zij hier behoefte aan hebben.

Tussen de ochtend en de middag

De pedagogisch medewerkers gaan (samen met de kinderen, wanneer zij dat willen/kunnen) de tafel klaar maken voor het middageten. Het tafelmoment is voor ons een gezellig en sociaal moment. De kinderen krijgen de mogelijkheid om onderling contact te maken en de pedagogisch medewerker zingt met de kinderen en praat veel met hen. De kinderen krijgen elke dag een warme gevarieerde lunch. We laten de kinderen eten op een manier dat past bij diens ontwikkeling en behoeften.

Na het gezamenlijk eten gaan de kinderen die daar behoefte aan hebben naar bed. Voor kinderen die niet naar bed gaan is er ruimte om te rusten, voor het lezen van een boekje en of een rustige activiteit, net waar de behoefte ligt van het kind. Bewust rust creëren is een aandachtspunt. Baby's/dreumesen hebben hun eigen ritme, maar veelal is er na de maaltijd tijd, ruimte en aandacht om de baby's te voeden, te verzorgen, persoonlijke aandacht te geven en met hen te spelen.

De middag

De kinderen worden, wanneer zij wakker zijn, rustig uit bed gehaald en verschoont, aangekleed, verzorgt en er is ruimte voor persoonlijke aandacht. De kinderen krijgen de ruimte om rustig wakker te worden. Er kan rustig worden gespeeld, gepuzzeld, getekend en er kan voorgelezen

worden. In de middag is er een moment om samen iets te drinken en te eten. Zowel bij de voorbereiding van dit eetmoment en bij de afsluiting worden de kinderen bewust gestimuleerd om deel te nemen.

Vervolgens gaan de kinderen vrij spelen, buiten spelen, met de pedagogisch medewerkers bijv. een wandeling maken en of wordt er een (buiten)activiteit bedacht met en voor de kinderen. Buitenactiviteiten ondernemen en het buiten zijn worden zoveel mogelijk gestimuleerd door de gehele dag heen. Voorop staat dat wij onze activiteiten afstemmen op de behoeften van de kinderen.

Afsluiting van de dag

De ouders komen de kinderen ophalen, de pedagogisch medewerkers nemen bewust afscheid van de kinderen. De pedagogisch medewerkers nemen met de ouders de bijzonderheden van deze dag door vanuit de processen die de kinderen hebben doorgemaakt die dag. De kinderen staan centraal voor ouders en pedagogisch medewerkers.

Overdracht naar de basisschool

Bij Kikidsz vinden wij het waardevol dat de overgang vanuit de opvang naar de basisschool soepel verloopt. Ouders ontvangen een overgangsformulier. Hierin vermelden wij hoe wij het kind hebben ervaren en vertellen wij over het welzijn van het kind.

Dit overgangsformulier wordt aan ouders meegegeven. Ouders zijn zelf verantwoordelijk om het overgangsformulier aan school te overhandigen. Wij geven bij de ouders aan dat zij niet verplicht zijn om het formulier op school te overhandigen, maar dat het wel kan bijdragen aan een prettige overgang voor het kind naar de basisschool. Dit omdat de leerkracht op basis van het formulier al enkele informatie heeft over het kind en diens behoeften/welzijn.

Kind volgsysteem ontwikkeling en welbevinden

Kikidsz en Casa4 gaan in hun visie uit van het hier en nu van een kind.

Het welbevinden gaat over dat hier en nu. Als een kind zich goed voelt is het vrolijk, zorgeloos, onderzoekend, ontdekkend en nieuwsgierig. Het voelt zich fijn, veilig en vertrouwd. Het is aan de deskundigheid van de pedagogische medewerkers om, wanneer een kind zich niet lekker voelt (dus een verstoring van dit welbevinden), dit te onderkennen. Dit gebeurt in nauw overleg met de ouders. Onze pedagogisch medewerker wordt hierin ondersteund door overleg met de ondernemer/het team, trainingen en de regelmatige werkbegeleiding.

Wij volgen de ontwikkelingen en het welbevinden van een kind. Er wordt op gelet dat ieder kind dat aanwezig is iedere dag "echt gezien" (dus bewust gevolgd wordt).

Ook volgen we kinderen door schriftelijke observaties volgens het Kind-volgsysteem van Casa4 en (dagelijkse) gesprekken met ouders. De observaties vinden 2 keer per jaar plaats waarbij onderscheid gemaakt wordt tussen een observatieformulier voor baby's, dreumesen en peuters. Als blijkt dat een kind zich niet optimaal ontwikkelt, kunnen er verdere stappen genomen worden. Naast de observaties vanuit het kind-volgsysteem van Casa zijn wij bekend met de verdere signalen van mogelijke ontwikkelingsproblemen. Hier zullen wij dan ook mee aan de slag gaan mochten wij signalen van ontwikkelingsproblemen zien.

Ouders worden altijd op de hoogte gesteld van de gehouden observaties. De observatie wordt met hen besproken. Als organisatie hebben wij de rol ouders te adviseren en te ondersteunen. Wanneer het nodig is of daar behoefte aan is kunnen wij ouders doorverwijzen naar een passende externe organisatie. De keuze in de te nemen stappen is aan de ouders. Vanuit het welbevinden van het kind in het kinderdagverblijf blijven de pedagogische medewerkers nauw betrokken en in gesprek met de ouders.

Signaleren en doorverwijzen

Als het gaat om bijzonderheden in het gedrag en of ontwikkeling van kinderen zoals hierboven omschreven, maken we bij het doorverwijzen gebruik van de Sociale Kaart. Hierop staan de organisaties vermeld met telefoonnummer en adres waar er mogelijk hulp gezocht kan worden.

Wanneer er bijzonderheden in de ontwikkeling of het welzijn van het kind gesignaleerd worden, dan is onze werkwijze als volgt: er wordt met ouders besproken wat er gesignaleerd is. Dan zal er gekeken worden of dit herkenbaar is vanuit de thuissituatie.

Er wordt gekeken welke vervolg stappen genomen kunnen worden. Er wordt zo nodig met onze orthopedagoog gesproken om te kijken of er vanuit die hoek mogelijkheden zijn.

Zodra er gekozen is voor een bepaalde hulpinstantie dan zal er nauw contact blijven met ouders. Zodra een bezoek aan een hulpinstantie geweest is zal dit vanuit ouders besproken worden met Kikidsz. Zo blijft de mentor van het kindje op de hoogte van de laatste ontwikkelingen.

Ondersteuning signaleren en doorverwijzen

Pedagogisch medewerkers ontvangen werkbegeleiding en training ter bevordering van het bewust in contact zijn met de kinderen (pedagogische visie) en het leren herkennen van signalen van bijzonderheden in de ontwikkeling en het welzijn van de kinderen. Deze worden verzorgd door Casa4 en Orthopedagoog Catherine Delsing.

Bijscholing pedagogisch medewerkers

De pedagogische medewerkers ontvangen dagelijks coaching en werkbegeleiding als deskundigheidsbevordering. Daarnaast worden zij door middel van pedagogische training in de visie ondersteund bij hun vragen uit de dagelijkse praktijk.

Pedagogisch beleidsmedewerker en coach

Volgens de wet IKK (Innovatie en Kwaliteit Kinderopvang) is het verplicht dat op alle kinderopvangorganisaties gewerkt wordt aan het coachen van pedagogisch medewerkers in de praktijk en het bijwerken en in de praktijk brengen van het pedagogisch beleid.

Er is een minimaal aantal uren per jaar vastgesteld voor het werken aan het pedagogisch beleid en een minimaal aantal uren per jaar voor het coachen van de pedagogisch medewerkers.

Hiervoor is een rekenformule opgesteld: (50 uur x het aantal LRK-nummers = aantal beleidsuren) + (10 uur x aantal fte beroepskrachten = aantal coachuren).

Het daadwerkelijk aantal coachingsuren per medewerker, de nadere invulling en werkwijze van de coaching is niet vastgelegd in de wet- en regelgeving en kan per kinderopvangondernemer en pedagogisch medewerker verschillen.

Bron: *Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid*. Voor de website klik [hier](#).

Wij hebben ervoor gekozen om de pedagogisch beleidsmedewerker/ coach af te nemen bij Casa4 Ondernemen in Kinderopvang. Casa4 biedt een hbo-geschoolde medewerker die beide functies vervult: pedagogisch beleidsmedewerker en pedagogisch coach. Vanuit Casa4 worden wij gecoacht in onze pedagogische visie, welke beschreven staat in dit pedagogisch beleid.

Het aantal uren PB/PC voor Kinderopvang Kikidsz!: (2 LRK x 50 uur = 100 PB) + (9FTE x 10 uur = 90 PC) = Totaal 190 uren PBC.

Hieronder staat kort beschreven op welke wijze Casa4 invulling geeft aan de wet IKK. Voor een uitgebreide beschrijving hiervan en voor de urenverantwoording, verwijzen wij naar document: F 342 Jaaroverzicht PBC.

Invulling uren pedagogisch beleidsmedewerker (PB) Casa4:

- Het aanpassen, bijwerken en actueel houden van het pedagogisch beleid.
- Het ontwikkelen van het pedagogisch beleid en de vertaalslag maken naar de praktijk = bewustwording realiseren op pedagogische praktijk volgens het pedagogisch beleid binnen de organisatie.
- Tijdens teamtrainingen op locatie maakt Casa4 de pedagogisch medewerkers bewust van pedagogische thema's waarbij de volgende opvoedingsdoelen onder de aandacht komen: 1) Emotionele veiligheid, 2) Persoonlijke competentie en 4) Normen en waarden eigen maken.

- Daarnaast biedt Casa4 kennis voor het implementeren/toepassen van het pedagogisch beleidsplan in de praktijk.

Invulling uren pedagogisch coach (PC) Casa4:

- Ondersteunen en begeleiden met als doel het verhogen van de pedagogische kwaliteit van de dienstverlening/ werkzaamheden ofwel het pedagogisch handelen van de pedagogisch medewerker. Doormiddel van coaching op de groep en Video Interactie Begeleiding (VIB) coacht de pedagogisch coach van Casa4 de pedagogisch medewerkers in de praktijk.
- Ondersteunen bij het op de juiste wijze uitvoeren van het pedagogisch beleid in de praktijk. Tijdens coaching on the job maakt de coach van Casa4 de pedagogisch medewerkers bewust van de inhoud van het pedagogisch beleid en spiegelt deze inhoud met de waargenomen pedagogische handelingen.
- In het coachen van de pedagogisch medewerkers hanteert de coach de volgende methoden om de bewustwording op het pedagogisch handelen te ondersteunen: 6 interactievaardigheden voor een stimulerende omgeving en 9 contactprincipes van de pedagogisch medewerker.
- Door aan te sluiten bij de huidige situatie en de hulpvraag van de pedagogisch medewerker levert de coach van Casa4 een bijdrage aan de professionalisering en de ontwikkeling van de pedagogisch medewerker.

Het aanpassen, bijwerken en actueel houden van het pedagogisch beleid

Naar aanleiding van de pedagogische coaching bij ons op locatie heeft de pedagogisch beleidsmedewerker een aanvulling geschreven voor ons pedagogisch beleid.

- Voor de aanvulling naar aanleiding van de pedagogische coaching in 2019 verwijzen wij naar hoofdstuk 1.10 in dit pedagogisch beleid.
- Voor de aanvulling naar aanleiding van de pedagogische coaching in 2021 verwijzen wij naar hoofdstuk 2.9 en 3.4 in dit pedagogisch beleid.

Stagiaires

Bij inzet van een pedagogisch medewerker in opleiding wordt er rekening gehouden met de opleidingsfase en leerjaar waarin zij zich op dat moment bevindt, overeenkomstig de voorwaarden van de CAO Kinderopvang. Wanneer er stagiaires worden begeleid in de organisatie worden deze gekoppeld aan een "vaste stagebegeleider", de stagiaire wordt altijd boventallig ingezet. De taken en verantwoordelijkheden en de begeleiding daarbij staan beschreven op het formulier: F 138 Schema begeleiding stagiaires.

Ondersteuning door andere volwassenen

De mogelijkheid bestaat dat wij gebruik maken van de ondersteuning van vrijwillig(st)ers/ ouders. Zij kunnen de pedagogische medewerkers ondersteunen bij bijvoorbeeld het eetmoment of ander activiteiten/uitstapjes. Alle VOG's van de medewerkers zijn gekoppeld aan onze organisatie in het personenregister.

Alleen in het gebouw

Tijdens openingstijden is er altijd een achterwacht telefonisch bereikbaar en binnen 15 minuten aanwezig in geval van een calamiteit. Dit is meestal de ondernemer/leidinggevende of een andere pedagogisch medewerker.

Woensdag Kiona (op kantoor)

Donderdag Daphne

Vrijdag Daphne en marjolein

Op de maandag en dinsdag zijn zowel Rianka Als Daphne(Leidinggevende) aanwezig op de st. Liduinastraat en zijn Kiona en Marjolein aanwezig op het Rubensplein.

De 3 uursregeling

Vanuit de wet wordt voorgeschreven dat er gedurende de hele dag 4 ogen en/ of oren aanwezig moeten zijn op de locatie (dit stukje hoort in het veiligheids beleid) en dat er maximaal 3uur per dag mag worden afgeweken van de BKR.

Hieronder informeren wij u hoe wij de 3 uursregeling invullen en toepassen

Bij Kikidsz wordt er in de dagopvang op organisatieniveau volgens de onderstaande tijden maximaal 3 uur in totaal afgeweken van de BKR:

- Bij de start van 7:30 tot 8:00 uur.
- Tijdens de pauze van de medewerkers maximaal 2 uur tussen 13.00 en 15.00 afhankelijk van het verloop van de dag. Dit registreren wij op de aanwezigheidslijst van de desbetreffende dag.
- Aan het einde van de dag van 18.00 tot 18.30

Binnen deze tijden werken we met minimaal de helft van het aantal vereiste medewerkers volgens de beroepskracht-ratio/BKR. We plannen de medewerkers in volgens de rekentool op www.1ratio.nl

Ook werken we volgens de 1 op 4 regel. Dat wil zeggen per 4 kinderen mag er een leidster naar huis. Dus bij een volle groep met 16 kinderen gaat de eerste leidster (degene die als eerste is begonnen is) naar huis als er nog 12 kinderen zijn. En zo gaat dat verder.

Indien de situatie qua kind aantallen of de haal- en brengtijden wijzigt zal Kikidsz de tijden dat er wordt afgeweken aanpassen. Zodat er ten alle tijden wordt voldaan aan de maximaal af te wijken 3 uur. Buiten deze tijden wijken we niet af.

Besprek cultuur in de organisatie

Wij (willen) leren van elkaar, over hoe wij denken, handelen en bewust contact maken vanuit de visie. Wij willen elkaar stimuleren in leren. In een positieve sfeer kunnen wij elkaar aanspreken om bewustwording te creëren. Wij staan open voor elkaars ideeën. Luisteren is een kwaliteit.

Wij zijn daarbij:

- * open en eerlijk
- * proactief
- * geïnteresseerd in kinderen en ouders
- * geïnteresseerd in elkaar
- * gericht op de dienstverlening
- * praktisch
- * spreken vanuit de ik-boodschap

Informatie-uitwisseling met ouders

Elk breng en haal moment is voor de leidsters van Kikidsz een moment om met ouders te praten. Er wordt uiteraard gesproken over de dag maar er is ook ruimte om andere vragen te stellen. Ook is er elke dag een leidinggevende aanwezig die antwoord kan geven op ander soort vragen bijvoorbeeld m.b.t. dagen ruilen, facturen etc.

Ouders ontvangen elk kwartaal een uitgebreide nieuwsbrief vanuit Kikidsz. Hierin staat van alles gemeld, dit kan gaan over de komende observaties maar ook over de jaarlijkse BBQ, wisselingen van leidsters etc.

Daarnaast is er aan de start van elk nieuw thema een thema nieuwsbrief. Hierin wordt verteld waar het komende thema over gaat, wat we hiermee willen bereiken bij de kinderen en wat er voor passende activiteiten worden gedaan.

Om ouders ook een kijkje te geven in de dagelijkse belevenissen van hun kind hebben we een app genaamd Klasbord. Ouders dienen bij aanvang van de opvang zich hierop eenmalig aan te melden en daarna is er elke keer een melding als er een item geplaatst wordt op klasbord. Dit kan via een filmpje foto of geschreven stukje tekst. Het is bijvoorbeeld erg leuk om te zien als de kinderen heerlijke genieten van een boswandeling of juist van een ingewikkelde puzzel. Ook gebruiken we klasbord om belangrijke mededelingen aan te kaarten zoals een aankomende feestdag

De oudercommissie

De oudercommissie adviseert de organisatie (in de wet en de meeste reglementen 'houder' genoemd) over het beleid ten aanzien van:

- * de uitvoering van het bieden van verantwoorde kinderopvang
- * voeding, opvoeding, veiligheid en gezondheid;
- * openingstijden;
- * spel- en ontwikkelingsactiviteiten;
- * klachten en klachtenregeling;
- * de prijs van kinderopvang.

Daarnaast werkt de oudercommissie nauw samen met de organisatie bij het organiseren van vieringen (Sinterklaasviering, voorleesontbijt, feest op de locatie) en ouderavonden.

Reglementen

De leden van de oudercommissie worden gekozen uit en door de ouders waarvan een kind door de betreffende organisatie opgevangen wordt. In de praktijk zijn er meestal minder kandidaten dan zetels en worden de oudercommissieleden zonder verkiezingen benoemd. De bevoegdheden en facilitering (budget, ondersteuning) van de oudercommissie worden vastgelegd in een reglement. Er zijn modelreglementen opgesteld door BOinK (belangenvereniging voor ouders) en de Brancheorganisatie Kinderopvang

Werkwijze

De oudercommissie bestaat uit ouders van beide locaties. Geprobeerd wordt altijd een oneven aantal te hanteren in. Dit is handig in het geval van stemmen. De oudercommissie en Kikidsz komen minimaal 4 maal per jaar samen. Tijdens deze vergaderingen worden alle actuele zaken besproken. Er zijn vaste punten die elk jaar terugkomen. Dit is bijvoorbeeld de prijsbepaling en bespreking van het GGD Rapport. In elke nieuwsbrief is er voor de OC de gelegenheid een stukje te schrijven, dit gaat vaak over eventuele nieuwe leden, actuele activiteiten etc. De werkwijze van de oudercommissie wordt door de oudercommissie vastgelegd in een huishoudelijk reglement.

Ondersteuning Oudercommissies

De oudercommissie maakt gebruik van verschillende vormen van ondersteuning en advies omtrent oudermedezeggenschap.

Overige informatie

Overige belangrijke informatie naar ouders staat beschreven in ons informatieboekje en op onze website www.kikidsz.nl. Hier staan zaken als de wijze van inschrijving, betaling en opzegging, openingstijden, contactmomenten met ouders, afname van extra dagdelen en ruilen, voeding,

wat ouders zelf meenemen, verjaardagen, ziekte of verhindering, vakanties, Ouderrecht, oudercommissie en klachtenprocedure, ook staat hierin vermeld waar ouders voor vragen terecht kunnen. Dit soort zaken worden dan ook niet in ons pedagogisch beleid opgenomen.

Pedagogische Visie

Bij het tot stand komen van onze pedagogische visie hebben wij gebruik gemaakt van gedachtegoed van meerdere filosofen en pedagogen zoals Malaguzzi, Korczak, Solter, Pikler, Gordon en Riksen-Walraven. Zij kunnen gezien worden als pedagogische inspiratiebronnen. Deze pedagogische visie & beleid is ontwikkeld in samenwerking met Catherine Delsing, Orthopedagoog, waar Casa4 mee samenwerkt. Ook haar gedachtegoed kan gezien worden als inspiratiebron. Casa4 en Catherine Delsing bieden de Ondernemers en medewerkers training in de pedagogische visie.

Vanuit de bovengenoemde inspiratiebronnen is de volgende pedagogische visie ontstaan:

Het bewust contact maken met en professioneel gericht zijn op het kind, de ouder, de medewerker (het individu). Neutraal en gericht op alle aspecten van de ontwikkeling. Deze evenwichtige liefdevolle benadering draagt bij aan het bevorderen van het basisvertrouwen. Wanneer kinderen geboren worden gaan we uit van een basisvertrouwen* van 70%, de resterende 30% volgt tijdens de ontwikkeling en de groei na de geboorte.

Deze pedagogische visie sluit goed aan bij een ieder die het belangrijk vindt dat kinderen zich ontwikkelen tot mensen met liefde voor en in verbinding met zichzelf, met de anderen, met de natuur in een multiculturele samenleving. Het pedagogisch handelen is gebaseerd op het volledig mens mogen zijn*.

Wij willen kinderen in de gelegenheid stellen zich in hun eigen tempo te ontwikkelen. Dit doen we door de ontwikkeling en belevingswereld van het kind te volgen en hierop aan te sluiten door het aanbieden van ervaringen die bij het kind passen en het kind verrijken. Hierbij wordt het kind **Respectvol, Ruimtelijk, Individueel en Neutraal**, zonder oordeel, liefdevol benaderd (benadering volgens de RRIN).

De *pedagogische visie* van Casa4 berust op vier pijlers (de RRIN):

Een Respectvolle benadering naar elkaar.

We benaderen kinderen respectvol vanuit de belevingswereld van het kind. Wij hebben oog voor de eigenheid en individualiteit van het kind. Naast individueel contact begeleiden we het kind in de omgang met volwassenen en andere kinderen. Wij noemen dit het *actief volgend begeleiden in dialoog*: we leren kinderen zelf te leren. We willen oog hebben voor detail, respect voor elkaar en de dingen om ons heen en voor de natuur.

Een Ruimtelijke benadering in fysieke en psychische zin.

We gaan er van uit dat iedereen door ruimte om zich heen zich kan ontwikkelen. Daarom bieden we verschillende ingerichte ruimten waar diverse activiteiten gedaan kunnen worden. Wij geven kinderen de mogelijkheid zich breed te ontwikkelen. We zorgen voor ruimte, voor creatieve experimenten en het opdoen van nieuwe ervaringen. Nieuwe ervaringen die aansluiten bij de ontwikkelingen van het kind.

Een Individuele benadering.

Ieder mens is uniek. We luisteren echt naar elkaar, we nemen elkaar serieus en we gaan in op een vraag. We geven kinderen de mogelijkheid vaardigheden te ontwikkelen en ervaringen op te doen die aansluiten bij hun eigen belangstelling.

Een Neutrale benadering.

Een neutraal (zonder oordeel) benadering is de basis van de hele ontwikkeling. Daarom vinden we het belangrijk om te signaleren en op te merken: wat vraagt dit kind van mij als opvoeder; hoe kan ik hier op een liefdevolle doch neutrale manier mee omgaan. We gaan daarbij uiteraard ook uit van een oordeel loze houding tegenover onze veelkleurige samenleving. Wij bieden de kinderen emotionele veiligheid, vertrouwen en ruimte. Hierdoor krijgen de kinderen de mogelijkheid, en worden ze gestimuleerd te groeien naar zelfstandigheid (autonomie) en sociale verantwoordelijkheid. Tevens leren ze hiermee respect te hebben voor zichzelf, elkaar en de omgeving.

De vier pijlers vragen een actieve liefdevolle houding van pedagogische medewerkers naar kinderen. De relatie tussen pedagogisch medewerker en kind kent een aantal regels die als basis gehanteerd worden. Deze vuistregels zijn de vertaling van de hieronder beschreven uitgangspunten in de houding en omgang met kinderen. Het kind krijgt onvoorwaardelijk steun en vertrouwen van de pedagogisch medewerkers die voor het kind zorgt.

Dat betekent:

- Dat we elk kind onvoorwaardelijk en liefdevol accepteren zoals het is,
- Dat we vanuit deze acceptatie bewust kijken naar het kind met de vraag: wat kan ik als pedagogisch medewerker dit kind aanbieden zodat het zich verder kan ontwikkelen,
- Dat we ingaan op vragen/signalen van kinderen (onaangepast gedrag zien wij als signaal) en daarmee het kind serieus nemen,
- Dat een kind altijd de gelegenheid krijgt om terug te vallen op een volwassene (er is altijd nabijheid van een volwassene bij een kind),
- Dat een kind nooit geïsoleerd mag worden,
- Dat niets als dwangmiddel gebruikt mag worden,
- Dat een kind niet door een ander kind (of een groep kinderen) gepest of gekleineerd wordt.

Wij vragen van pedagogische medewerkers een actieve instelling om deze regels na te leven volgens onderstaande uitgangspunten.

- Bewust contact maken met de ander
- Bewust (kinderen) zien en gezien worden
- Bewust horen en gehoord worden
- Bewust volgen en gevolgd worden
- Bewust stimuleren en gestimuleerd worden
- Bewust begrenzen en begrensd worden
- Bewust respecteren en gerespecteerd worden
- Bewust accepteren en geaccepteerd worden
- Bewust erkennen en erkend worden
- Bewust veiligheid en geborgenheid bieden, zich veilig en geborgen voelen

Basisvertrouwen

We gaan bij het basisvertrouwen uit van de 7 levensbehoeften van de mens, deze zijn;

<i>Volwassen</i>	<i>Kinderen</i>
Emotionele binding	Liefde
Waardering	Trots
Veiligheid	Veiligheid
Fysiologische behoefte	Mijn lijf
Kerntransformatie	Ik ben mezelf
Kennis	Ik weet
Zelfontplooiing	Ik groei

Het is noodzakelijk dat kinderen erop kunnen vertrouwen dat hun ouders beschikbaar zijn als ze hulp nodig hebben. En nog belangrijker hierbij is dat ouders de juiste signalen afgeven naar hun kind(eren). Denk daarbij aan:

- * ik ben er voor je vanuit onvoorwaardelijke liefde
- * ik zie je
- * ik doe wat ik zeg
- * ik bied veiligheid en begrenzing

Optimale zorgeloze ontwikkeling

Zijn de levensbehoeftes in balans, dan heeft het kind een stevig basisvertrouwen. We praten veel met de kinderen, we benoemen wat we doen en we leggen alles wat we doen uit. Dit bevordert een optimale zorgeloze ontwikkeling. Juist ook aan de baby's, die afhankelijk zijn van de emotionele veiligheid die wij bieden. Ieder kind wordt bewust gezien en gewaardeerd. We kijken en handelen liefdevol, zonder oordeel. We volgen de behoeftes van ieder kind. Hierdoor wordt hun basisvertrouwen ontwikkelt en versterkt. Ieder kind kan en mag zijn wie hij of zij is.

Volledig mens mogen zijn

Wanneer de mens de mogelijkheid heeft tot individuele groei en ontwikkeling zal de kwaliteit en de kracht van deze persoon optimaal tot uiting kunnen komen in een groep. Dit is een waardevolle aanvulling op sociaal gebied. Het individu is krachtig en dus samen sterk. Het ontwikkelen en bevorderen van de persoonlijke en sociale competentie.

In de hierboven genoemde uitgangspunten zijn de elementen op het gebied van de natuurbeleving en omgang met dieren ingebed en dus absoluut onmisbaar voor de optimale ontwikkeling van kinderen.

Emotionele Veiligheid

1.1 Inleiding

Zoals in het Voorwoord beschreven, willen wij kinderen in de gelegenheid stellen zich in hun eigen tempo te ontwikkelen. Dit doen we door de ontwikkeling en belevingswereld van het kind te volgen en hierop aan te sluiten door het aanbieden van ervaringen die bij het kind passen en het kind verrijken. Hierbij wordt het kind **Respectvol, Ruimtelijk, Individueel, Neutraal** (zonder oordeel) en liefdevol benaderd.

In dit hoofdstuk wordt de belangrijkste voorwaarde, emotionele veiligheid, uitgewerkt. De volgende hoofdstukken richten zich op de persoonlijke en sociale ontwikkeling en het omgaan met waarden en normen.

Uit onderzoek (o.a. van M. Riksen-Walraven) * is gebleken dat alleen vanuit een emotioneel veilige situatie een kind optimaal tot ontplooiing komt. Van daaruit richten kinderen zich optimaal op interacties met leeftijdsgenootjes (waarmee ze naast hun persoonlijke ook hun sociale competentie ontwikkelen) en de ruimte, inrichting en materialen (waarmee ze hun persoonlijke competentie ontwikkelen).

Een emotioneel veilige situatie wordt geboden door juiste interacties tussen pedagogisch medewerker en kind. Een sensitieve (invoelende) medewerker die ingaat op de behoefte van het kind, een goede omgang met (bekende) leeftijdsgenootjes en een omgeving die goed en veilig aanvoelt.

Bij Kikidsz is de empathische liefdevolle pedagogisch medewerker van groot belang. Zij is verreweg het meest bepalend voor het welbevinden en de ontwikkeling van kinderen in een kinderdagverblijf. Jonge kinderen hebben namelijk meer interacties met pedagogische medewerkers dan met leeftijdgenootjes, de interacties zijn ook anders van aard. Door hun grotere sociale en cognitieve (verstandelijk) vermogen zijn de pedagogische medewerkers in staat een kind goed te begeleiden en hun het gevoel van emotionele veiligheid te geven. Daarna komt de omgang met leeftijdgenootjes. Door regelmatige interacties met dezelfde kinderen kan een kind neutrale relaties met leeftijdsgenootjes ontwikkelen die bijdragen tot een gevoel van veiligheid en welbevinden. De omgang met leeftijdsgenootjes is ook bevorderlijk voor de ontwikkeling op diverse gebieden (persoonlijke en sociale ontwikkeling).

De inrichting van de ruimte draagt bij aan een gevoel van veiligheid en geborgenheid bij kinderen, onder meer door de beschikbaarheid van privé-plekjes en “zachte” hoeken waar kinderen zich kunnen terugtrekken, door de ruimte zo in te delen dat kinderen ongestoord kunnen spelen en door toepassingen van materialen die het geluidsniveau binnen de ruimte reduceren. De inrichting van ruimte is ook van invloed op de persoonlijke ontwikkeling (spelmaterialen) en de sociale ontwikkeling (mate van mogelijkheid voor contacten tussen kinderen).

In onderstaand hoofdstuk beschrijven we de interactie tussen pedagogisch medewerker en kind. Dit is het belangrijkste aspect van emotionele veiligheid en de basis voor alle overige ontwikkelingsmogelijkheden van kinderen. Het contact met leeftijdsgenootjes en de ruimte worden uitgewerkt bij de persoonlijke en/of sociale ontwikkeling waar deze aspecten ook invloed op hebben.

** M. Riksen-Walraven is de bron van de uiteenzetting rond de vier opvoedingsdoelen van de wet, te weten emotionele veiligheid, persoonlijke en sociale ontwikkeling en het eigen maken van waarden en normen.*

1.2 Relatie pedagogisch medewerker-kind

Wanneer we spreken over de pedagogische relatie tussen pedagogisch medewerker en kind bedoelen we een bewuste professionele relatie (2^e/3^e opvoedings sfeer), daar waar de relatie ouder-kind (1^e opvoedings sfeer) gevoelsmatiger en emotioneler is. Ouders zijn emotioneel betrokken bij hun kind. Pedagogische medewerkers zijn dat natuurlijk ook, maar hebben een meer *beroepsmatige* (bewuste) betrokkenheid tot het kind. De verantwoordelijkheid die pedagogische medewerkers hebben, is groot. Immers, een deel van de opvoeding wordt hen toevertrouwd. En het is juist deze eerste periode (vanuit de psychologie wordt gesproken over de eerste zeven levensjaren) die in de ontwikkeling als essentieel gezien wordt als *basis voor het verdere leven*.

Bij Kikidsz is het uitgangspunt in ons werken met kinderen de visie die we hebben op het volledig mens-zijn:

De mens is een uniek wezen, in staat na te denken over zijn of haar handelen (intentioneel handelen) en tot reflectie daarop. Kinderen zijn, ook als ze heel klein zijn, *competent*. Ze verdienen respect in onze omgang met hen. Hieruit zijn de *vier pijlers* voortgekomen van waaruit wij kijken naar en werken met kinderen (de RRIN):

- de **R**espectvolle benadering
- de **R**uimtelijke benadering
- de **I**ndividuele benadering
- de **N**eutrale liefdevolle benadering

In dit hoofdstuk komen deze pijlers terug. Met name wat de consequenties zijn in ons handelen naar en onze omgang met kinderen, vanuit onze pedagogische visie.

1.3 Veilige gehechtheid en basisvertrouwen

Hierboven is al kort het belang aangestipt van de relatie tussen pedagogisch medewerker en kind. Wanneer het kind zich immers veilig voelt en vertrouwen heeft durft het zelfstandigheid aan, er op uit te gaan en te ontdekken. Het kind zal zich pas veilig voelen wanneer het de kans krijgt zich te hechten aan de pedagogisch medewerker. Onder een gehechtheidrelatie verstaan we een relatief duurzame relatie tussen een kind en één of meer specifieke personen met wie het kind regelmatig interacteert. De gehechtheidrelatie is voor het kind het vanzelfsprekende fundament van al zijn doen en laten. Kinderen hebben behoefte aan een voorspelbare relatie. Het is het fundament in tijden van spanning en angst. Het ontstaan van een veilige gehechtheid hangt af van de mate waarin de pedagogisch medewerker sensitief en responsief reageert naar het kind. Onder sensitiviteit verstaan we de mate waarin de pedagogisch medewerker gevoelig is voor signalen van het kind, responsiviteit is de mate waarin de pedagogisch medewerker juist reageert op signalen van het kind. Deze aandachtige omgang bevordert het zelfvertrouwen van het kind en het vertrouwen wat het kind heeft in de omgeving.

We zijn in staat om signalen waar te nemen, te interpreteren en daar prompt en adequaat op te reageren. We spelen hierbij in op de verschillende leeftijden en ontwikkelingsfases. Bij baby's, dreumesen en peuters zullen signalen eerder in de vorm van emoties en lichaamstaal gegeven worden (non-verbale communicatie). Hierbij is het luisteren en kijken naar het kind een essentiële vaardigheid. Naarmate het kind ouder wordt zal ook de verbale communicatie een steeds grotere rol gaan spelen.

Bij Kikidsz is er de warme betrokkenheid en aandachtige omgang tussen pedagogisch medewerker en kind. Zo ontstaat er een vertrouwensband tussen pedagogisch medewerker en kind: het kind voelt zich veilig in het contact en zo leert de pedagogisch medewerker het kind echt kennen.

Uit de theorie met betrekking tot hechting blijkt dat kinderen prima in staat zijn om stabiele relaties aan te gaan met meerdere opvoeders die als gehechtheidspersoon kunnen fungeren. We spreken dan van een verbreding van het opvoedingsmilieu. Dit betekent een verbreding van de ervaringswereld van het kind. Vanuit deze visie houden we rekening met de bezetting van de pedagogische medewerkers op de groepen.

1.4 Liefdevol volgend begeleiden

Uit de pedagogische visie komt naar voren dat we uitgaan van de individualiteit van het kind. Ieder kind is uniek en we respecteren die eigenheid. We benaderen kinderen respectvol vanuit de belevingswereld van het kind. Kinderen zijn, ook als ze heel klein zijn, competent: ze zijn in staat op hun niveau zelf aan te geven wat goed voor ze is. Kinderen willen leren en zich ontwikkelen. We willen kinderen in de gelegenheid stellen zich in hun eigen tempo te ontwikkelen. De pedagogisch medewerker sluiten hierop aan door het aanbieden van ervaringen die passen en verrijken. De pedagogisch medewerker is daarbij voorwaardenscheppend, zij draagt ideeën en activiteiten aan die nooit het *doel op zich* mogen zijn. Belangrijk is dat je als pedagogisch medewerker de ontwikkeling en belevingswereld van het kind volgt. Je dient je als pedagogisch medewerker voortdurend de vraag te stellen "Wat vraagt dit kind nu van mij?".

Het proces dat steeds doorlopen wordt in het omgaan met kinderen omvat de volgende stappen: observeren-nadenken-handelen-evalueren-bijstellen. Het kind-volgsysteem wat wij hanteren sluit hierbij aan. We hanteren voor de observaties de methode van casa4 en hanteren hierbij de observatieformulieren F132 en F133. Op deze manier hebben en houden we de ontwikkelingen van de kinderen goed in beeld.

1.5 Daadwerkelijk contact/communicatie-principes

Ons uitgangspunt in de omgang met kinderen is het opbouwen van een relatie tussen pedagogisch medewerker en kind, zoals hierboven al aangegeven. Immers, vanuit deze geboden veiligheid ontwikkelen kinderen zich. Wij geven aan wat belangrijke vaardigheden zijn voor de pedagogisch medewerker in het daadwerkelijke contact met kinderen. Ook gaan we in op concrete communicatievaardigheden als luisteren en duidelijk zijn in het omgaan met elkaar. In de professionalisering en begeleiding van pedagogische medewerkers ligt hier een zwaartepunt. Communicatieprincipes en het leren kijken naar kinderen worden bewust geoefend.

Wij onderscheiden een aantal essentiële vaardigheden van de pedagogisch medewerker om tot daadwerkelijk contact te komen:

- Het kunnen herkennen van contact-initiatieven van het kind. Bij de baby/dreumes speelt de lichaamstaal de voornaamste rol. Het jonge kind zal gaan stralen en met de armpjes zwaaien in contact, maar ook huilen kan een vraag zijn om contact, namelijk de behoefte om getroost te worden. Bij de oudere kinderen nemen de verbale contact-initiatieven, evenals het zoeken van nabijheid een steeds belangrijkere plaats in.
- Het maken van oogcontact met het kind is essentieel om aan te geven dat de pedagogisch medewerker open staat voor het contact-initiatief.
- Naast het herkennen en richten (toewenden) is van belang dat de pedagogisch medewerker in woorden of in lichaamstaal aangeeft dat het initiatief herkend is en dat ze er in neutrale zin op ingaat. Uitstel ("Ja, wat goed van je, ik kom zo bij je als ik klaar ben met...") is dan ook voor het kind aanvaardbaar omdat het zich begrepen voelt.

Belangrijk in het contact is ook dat de pedagogisch medewerker voortdurend benoemt wat zij gaat doen en waarom. Kinderen ervaren hierin veiligheid en leren de stem van de pedagogisch medewerker kennen. Daarnaast is het benoemen van groot belang voor de taalontwikkeling en het sociaal gericht zijn op elkaar.

Wij geven handreikingen voor het goed luisteren naar kinderen. Hoe klein ze ook zijn, kinderen hebben eigen behoeften. Door goed kijken en luisteren begrijpen wij wat er in hen omgaat. Daardoor kunnen we kinderen bieden wat ze nodig hebben. Bij actief luisteren gaat het erom dat je het gevoel en de beleving van het kind op dat moment wilt verwoorden. Je laat het kind hierbij merken dat je het wilt begrijpen en het serieus neemt. Dit geldt ook voor baby's. Baby's geven door huilen aan dat ze een behoefte hebben.

Wij leggen de nadruk op het belang van de ik-boodschap i.p.v. de jij-boodschap. Door de boodschap naar het kind in de ik-vorm te stellen wordt strijd vermeden en ben je duidelijk naar het kind.

Voorbeeld: Een kind is met speelgoed veel lawaai aan het maken. Een pedagogisch medewerker reageert daarop met: "wil je daar mee stoppen?". Vanuit de ik-boodschap kun je het zo formuleren: "Ik wil graag dat je daar mee stopt want het doet zeer aan m'n oren" of: "De andere kinderen kunnen elkaar niet verstaan".

Behalve dat in dit voorbeeld vanuit de ik-boodschap wordt gereageerd, vertelt de pedagogisch medewerker ook over de reden van de vraagstelling.

Van groot belang voor de pedagogisch medewerker is dat ze *onbevooroordeeld/zonder waarde oordeel* kijkt. We observeren wat het gedrag laat zien, in plaats van een oordeel hebben over dat gedrag.

Voorbeeld: een baby van tien maanden krijgt brood omdat het daar aan toe zou zijn, gezien zijn leeftijd. Maar de baby is onbedaarlijk aan het huilen en het lukt de pedagogisch medewerker niet de baby het brood te laten eten. Vanuit oordelen gedacht zou je kunnen vinden dat de baby dwars is. Het is echter goed mogelijk dat de baby ons op dat moment iets wil vertellen over zijn eetbehoeften, bijvoorbeeld dat hij nog niet toe is aan het eten van brood.

Wij vinden het belangrijk te luisteren naar het kind om er achter te komen wat de reden is van het huilen. Dan zal het kind zich begrepen voelen, wat de relatie en het zelfvertrouwen ten goede komt. Kinderen genieten van de aangeboden mogelijkheden in het groeien naar zelfstandigheid. In onze visie gebeurt dit vanuit het vertrouwen in het kind en in dat wat je ziet en ervaart.

Spelen • ontdekken • groeien

Een kind ontwikkelt zich van nature op zijn of haar eigen manier. Ieder kind heeft heel veel mogelijkheden in zich om van alles te kunnen leren. Door te spelen kunnen kinderen zelf ervaren en zelf ontdekken. Voor kinderen is het dé manier om te groeien. Wij spelen met hen mee en bieden hen uitdagende opvang.

1.6 Verzorging, verschoning en veiligheid

Het is essentieel dat een kind op een kinderdagverblijf goed verzorgd wordt en zich veilig en geborgen voelt, zowel psychisch als lichamelijk. Voor de lichamelijke verzorging volgen we de richtlijnen van het Landelijk Centrum voor Hygiëne en Veiligheid (Gezondheidsrisico's in een kindercentrum). Daarnaast vinden we dat verzorging niet alleen *een doel op zich* is, maar ook een middel om een kind zich veilig te laten voelen.

In de verzorging zitten veel contactmomenten. Bij het verschonen van een baby maken we contact door te praten, lachen, zingen, aan te raken en te knuffelen. Het verzorgen is daarom meer dan alleen een schone luiertje geven of bij de peuter na het eten gezicht en handen wassen. In deze handelingen zit contact, warmte en nabijheid naar het kind. Deze verzorgingsmomenten doen zich dagelijks op vele momenten voor, bijvoorbeeld bij het gaan slapen, verschonen, bij eten en drinken, enz.

De volgende *basisregels* hanteren we bij de dagelijkse handelingen:

- We accepteer de eigenheid van het kind, o.a. in ritme.
- We vertrouwen op wat het kind aangeeft van nature:

- korter/langer slapen,
- minder/meer eten,
- veel/weinig drinken.
- We reageren geduldig en liefdevol.
- We laten de kinderen onze nabijheid voelen.

Hier geldt dat de wil van het kind uiteraard geen negatieve gevolgen voor de gezondheid mag hebben.

Naast de hygiënische verzorging van het kind besteden wij ook veel aandacht aan de manier waarop wij met het kind omgaan: hoe raak ik aan, hoe til ik. Toch is het belangrijk dit bewust te doen, niet in de laatste plaats voor onszelf, m.n. onze rug. Het tillen van baby's doen we bijna automatisch met de grootste zorg en voorzichtigheid met rustige bewegingen, warme handen, het hoofdje goed ondersteunend. Dicht tegen ons aan, tegen zacht materiaal. Wordt het kind groter, dan ondersteunen we het hoofdje. We nodigen het kind uit om te bewegen; het kind pakt onze handen en het trekt zich zo omhoog. We tillen het op door onze handen om de borsthoogte, dicht onder de armen te sluiten. Op deze manier laten we het kind het eigen lichaam ervaren. Kinderen zijn onbevangen, stappen op ons af voor een knuffel of om opgetild te worden. Zij stellen zich niet eerst de vraag of het wel het juiste moment is. We kennen allemaal wel het voorbeeld van een peuter die zich tussen ons in op de bank wringt, of onze hand wordt gepakt en we lopen mee. De kinderen nodigen ons uit om te bewegen.

We laten kinderen veiligheid ervaren door contact en nabijheid van de volwassene, de opvoeder. Ook door de kinderen te beschermen tegen al te grote gevaren. We zorgen ervoor dat het kind zich vrij kan bewegen en ontdekken zonder dat het daarbij onnodig gevaar loopt. We bieden kinderen een omgeving waarin zij leren om te gaan met kleine risico's. Kinderen hebben immers ervaringen nodig om te leren, te ontdekken. Het leert van herhaling. Wanneer het zich stoot aan iets zal het de volgende keer wat voorzichtiger doen, of zich nog een keer stoten. Ieder kind leert in zijn eigen tempo om te gaan met kleine risico's in een veilige omgeving.

1.7 Onze visie op het uiten van gevoelens en emoties bij kinderen

Wij leren kinderen omgaan met hun emoties door hen de ruimte te geven hun emoties te uiten. We benoemen en erkennen de emotie die we waarnemen. Door *emoties* te uiten laten kinderen veel van hun gevoelswereld zien. Emoties *kunnen* wijzen op het verstoren van het welbevinden. Omdat kinderen zich minder verbaal maar vooral gevoelsmatig uiten, is het belangrijk de gevoelswereld en de uiting ervan via *emoties* te erkennen.

Jonge kinderen hebben sterke gevoelens van trots, blijheid, tevredenheid en zo ook irritatie, angst, boosheid, jaloezie, verdriet, frustratie en verwarring

Door de emoties te erkennen kunnen kinderen pijnlijke gevoelens te boven komen. Dit kan o.a. door te huilen, boos te worden, te trillen, te gapen, te lachen, te praten en door middel van spel. Wij vinden het belangrijk dat jonge kinderen hun gevoelens mogen uiten. Het is een ontlading van gevoelens, op deze manier worden de ervaringen verwerkt (Pedagoog Solter).

1.8 Omgaan met Onacceptabel gedrag

Onacceptabel gedrag zien wij los van het kind, het gedrag kan een signaal zijn van een hulpvraag. Er kan sprake zijn van een behoefte vanuit het basisvertrouwen die vervuld moet worden, van gebrek aan informatie of van opgekropte pijnlijke gevoelens.

Wij interpreteren onacceptabel gedrag als een verstoring in het welbevinden. Wanneer wij dit signaleren proberen we te achterhalen waardoor het kind bepaald gedrag laat zien en wat de hulpvraag is. We bieden het kind steun en individuele aandacht en benoemen wat we waarnemen en erkennen hun gevoelens. Daarnaast leren we het kind op een andere manier om te gaan met zijn of haar emotie.

De volgende handelingen kenmerken onze benaderingswijze:

- *We stoppen het gedrag op een heldere en duidelijke manier*
- *We benoemen enkel het gedrag en oordelen nooit over het kind*
- *We zeggen kort: ik wil niet dat ..., ik wil graag dat ...*
- *We tonen geen negatieve emotie*
- *We laten gevoelens ontladen en moedigen dit aan*
- *We tonen respect (geen kleinerende opmerkingen)*
- *We spreken op een neutrale/vriendelijke toon*
- *We gebruiken weinig woorden*
- *We blijven bij de ik-boodschap*
- *We halen het kind zo nodig even uit de situatie*

De kern van bovengenoemde aanpak is:

- *Geef de grens aan*
- *Toon respect*
- *Bied hulp*

1.9 Handelen met betrekking tot emotionele veiligheid

De pedagogisch medewerker communiceert met de kinderen en heeft een respectvolle houding naar de kinderen toe. De benaderingswijze naar kinderen toe vinden wij erg belangrijk (respectvol, ruimtelijk, individueel en neutraal (zonder oordeel)). Dit doen wij als volgt:

- We maken oogcontact met het kind bij het praten (toegewend zijn, een aandachtige, warme houding).
- We proberen, indien mogelijk, op ooghoogte te komen van het kind om echt de aandacht van een kind te vangen.
- We gebruiken een vriendelijke toon.
- We luisteren naar wat een kind vertelt of wat een kind antwoord.
- We verwoorden zoveel mogelijk wat een kind zegt na het luisteren (bedoel je ..., je vindt dus dat ...).
- We creëren een ontspannen en open sfeer op de groep.

Er heerst een ontspannen open sfeer in de groep. Dit doen wij door:

- Op een rustige en duidelijke toon te praten en de kinderen zoveel mogelijk individueel te benaderen. We proberen contactinitiatieven te herkennen en hierop te reageren. We reageren op lichaamstaal, verbale signalen en oogcontact van het kind. We geven aan dat we het contact herkennen, ook al zijn we ergens mee bezig: "Ja, wat knap van jou. Ik kom zo bij je als ik klaar ben met"
- We volgen het spel van het kind en storen zo weinig mogelijk. We spelen mee in de fantasiewereld van het kind en laten ons daarbij leiden door de structuur die door het kind geschapen is. We corrigeren een kind niet in zijn spel tenzij het daar zelf om vraagt.
- We hebben begrip als iets niet lukt en laten kinderen de ruimte om hun teleurstelling of verdriet te ervaren. We delen in het plezier en succes.
- We zorgen voor adequate inrichting en het aanbieden van spel.

Kinderen worden uitgenodigd om deel te nemen. Dit doen wij door:

- Aan te sluiten op de belevingswereld van kinderen. De verhalen van kinderen zijn leidend voor de activiteiten. Activiteiten zijn niet alleen creatieve activiteiten maar ook de verzorgingsactiviteiten. Kinderen hebben een keuze in de activiteiten.
- De kinderen daarbij neutraal (zonder oordeel) te benaderen. "Wil je... of ...?". We luisteren naar het antwoord, vatten samen en geven de structuur aan. "Ik vind het knap dat je ... met ... in ...".
- Zoveel mogelijk de activiteiten met kleine groepjes te doen zodat kinderen altijd een

keuze hebben voor een andere activiteit in een ander groepje. Er is dan ook de mogelijkheid tot alleen spel, we proberen wel te achterhalen wat de reden is dat het kind niet mee wil doen.

Er is informatieoverdracht tussen ouders en pedagogisch medewerkers. Dit doen wij door:

- Het betrekken van de ouders, dit draagt bij aan het gevoel van emotionele veiligheid. Er is overdracht bij het brengen en halen. We laten ouders hierbij delen in de ervaringen, successen en teleurstellingen van het kind: "... heeft vandaag ... en ...".
- Ouders eveneens met respect en een neutrale houding te benaderen. Ouders en kinderen voelen zich daardoor gerespecteerd en geaccepteerd.

1.10 Aanvulling pedagogisch beleid vanuit de pedagogische coaching Casa4 2019

Thema 1: Omgaan met gevoelens, huilen en hechting

De theorie in het kort:

Hoe wij handelen bij de uiting van gevoelens en huilen van kinderen:

- Wij zorgen dat wij *sensitief* en *responsief* reageren op het kind. *Sensitiviteit* betekent het aanvoelen van een kind, het kind erkenning geven en nabij zijn. *Responsiviteit* betekent snel en adequaat (passend) op het kind reageren.
- Wij onderzoeken de oorzaak van het gevoel/ het huilen en wij sluiten aan bij het kind. Oorzaak 1 van huilen: uiting van behoefte (slaap/voeding/individuele aandacht etc.). Oorzaak 2 van huilen: opgekropte gevoelens (boosheid, frustratie, verdriet, stress etc.).
- Wij geven het kind de gelegenheid om het gevoel te doorleven en ontladen. Wij kunnen en willen het gevoel niet oplossen of stoppen. Wij accepteren en erkennen het gevoel van het kind. Door te benoemen dat het kind mag huilen, zeggen wij namelijk: 'Ik accepteer en erken dat je nu voelt zoals je je voelt', en daarmee: 'Ik accepteer jou, alles van jou mag er zijn'.

Dat betekent dat wij in de praktijk als volgt handelen (per leeftijd gedifferentieerd):

- **Baby:** Wanneer een baby huilt reageren wij daar snel en adequaat op (responsiviteit) Dat betekent dat wij naar het kind toe gaan, wanneer er behoefte aan is houden wij het kind vast en benoemen wij wat we zien: *Ik zie dat je huilt, wat kan ik voor jou doen? Heb je honger? Ben je moe? Wil je een knuffel? Of ben je gefrustreerd omdat je niet bij dat speelgoed kan?* We onderzoeken wat de behoefte van het kind is. Dit doen wij door waar te nemen wat het kind laat zien. Wanneer blijkt dat het om het speelgoed gaat, zeggen wij tegen het kind: *Ik begrijp dat het frustrerend is dat je er niet bij kan, ik ga je erbij helpen.* Het kind mag huilen en we proberen het huilen niet op te lossen door het speelgoed te geven. We blijven nabij en stimuleren het kind om zelf naar het speelgoed te reiken.

Pedagogiek:

- **Solter:** Kinderen ervaren sterke gevoelens van irritatie, angst, boosheid, frustratie, jaloezie, verdriet etc. Het is belangrijk dat kinderen hun gevoelens mogen uiten.
 - **Judith Kuiten:** Het is belangrijk om naar het kind en zijn handelen te kijken en vanuit daar inspeelt op zijn behoeften. Door speelgoed net iets verder weg te leggen stimuleer je het kind om het speelgoed te pakken. De nabijheid van een volwassene is een voorwaarde voor baby's om op ontdekkingsreis te gaan. Daardoor voelt het kind zich veilig en komen ze makkelijker tot spel. In die geborgen omgeving durven baby's nieuwe uitdagingen aan te gaan.
- **Dreumes:** Een dreumes is iedere keer ontroostbaar als de moeder weggaat. Samen met het kind nemen we bewust afscheid van de moeder. We benoemen wat we zien: *Ik zie dat je*

huilt, ben je verdrietig omdat mama net weg is gegaan? Dat begrijp ik, daar mag je ook verdrietig om zijn. Kom je bij me zitten? Huil maar even, ik ben er voor je... Verdriet mag er zijn. We geven het kind de ruimte om uit te huilen. Wanneer het kind zijn gevoelens heeft ontladen, zien wij dat het kind opgelucht en ontspannen is. Daarna kun je voorstellen om samen bv. een boek te lezen of dat het kind wilt gaan spelen.

Pedagogiek:

- Gordon: Actief kijken en luisteren naar kinderen, hen serieus nemen en je verplaatsen in het kind.
 - Solter: Door de pijn werkelijk te voelen kunnen zij herstellen en hun gevoelens verwerken. Tijdens het huilen hebben zij veiligheid en liefdevolle aandacht nodig.
 - Catherine Delsing: Hoe responsiever de PM'er, hoe meer het kind zijn signalen en gevoelens toont en hoe meer het kind zich gaat hechten. De affectieve kwaliteit van de interactie bevordert een gevoel van veiligheid.
- **Peuter**: Een peuter komt huilend naar ons toe en vertelt dat een ander kind hem/haar geduwd heeft. We geven het kind de ruimte om eerst het gevoel te ontladen (zonder meteen de situatie op te willen lossen) en benoemen daarbij: *Ik zie dat je verdrietig bent, kom je even bij me zitten?* We blijven bij het kind. Wanneer het kind zijn gevoelens heeft kunnen ontladen, kijken we samen met het kind wat het kind nu nog nodig heeft. Het kan zijn dat het kind zich opgelucht voelt en het weer verder kan spelen. Het kan ook zijn dat het kind om hulp vraagt om het conflict op te lossen. We gaan dan met het kind mee en begeleiden het kind in het oplossen van het conflict.

Pedagogiek:

- Solter: Niet elke huil duidt op een wens of behoefte, het kan ook zijn dat het kind stress en spanning te boven wil komen. In tranen van gevoelens zitten afvalstoffen die in het lichaam achterblijven na een stressvolle gebeurtenis. Huilen ontspant en ruimt gifstoffen uit het lichaam op. Accepteer dat een kind huilt en laat hem niet alleen. Neem het kind liefdevol bij je, praat, verwoordt en accepteer. Na het uithuilen volgt ontspanning, rustig inslapen of doorgaan met de wereld.
- Gordon: Het is voor het kind belangrijk om samen op zoek te gaan naar een oplossing. Je stimuleert hierdoor het zelfvertrouwen van kinderen.
- Pikler: Het is belangrijk om het kind aandachtvol tegemoet te treden. Door het opbouwen van een rustige en betrouwbare relatie voelt het kind zich op zijn gemak en kan het spelen. De pedagogische basishouding hierbij is: aanwezig zijn, aandacht geven, kalmte en rust uitstralen en zich in bepaalde situaties op de achtergrond houden.

Thema 2: Liefdevol begrenzen

De theorie in het kort:

Er zijn drie hoofdredenen van (ongewenst) gedrag:

1. Het kind probeert een onvervulde behoefte te uiten.
2. Het kind mist informatie of de informatie is onduidelijk.
3. Het kind heeft last van pijnlijke opgekropte gevoelens.

Wij begeleiden de kinderen door hen liefdevol te begrenzen:

- Wij benaderen het kind neutraal.
- Wij luisteren uitgebreid en actief naar het kind om erachter te komen wat de behoefte is.

- Wij verwoorden daarbij de behoefte en/of het gevoel van het kind.
- Wij laten het kind onze acceptatie voelen.
- Wij gebruiken de ik-boodschap. Zonder beschuldigingen, boosheid, afwijzing of commando/bevel.
- Wij benoemen naar het kind wat wij verwachten en/of graag willen zien.
- Wij geven het kind een alternatief, wat het wel mag/kan doen.

Dat betekent dat wij in de praktijk als volgt handelen (per leeftijd gedifferentieerd):

- **Baby:** We zien dat een baby van 7 maanden op de grond naar een andere baby (5 maanden) tiggert en met zijn hand naar het hoofd van de baby rijkt. We observeren en blijven nabij. De baby prikt met zijn vinger in het oog van de andere baby. We kunnen bij deze leeftijd niet verwachten dat ze zich bewust zijn van hun handelingen en de gevolgen daarvan. We nemen het kind bij ons en benoemen wat we zien: *ik zie dat je met je vinger in het oog van Luna prikt.* We weten dat kinderen in deze leeftijd willen ontdekken maar we kiezen er nu voor om de veiligheid van Luna te waarborgen. We leiden de baby van 7 maanden verder naar ander spel waarin hij kan ontdekken.

Pedagogiek:

- Solter: Jonge kinderen hebben nog geen geweten: Ongewenst gedrag is geen teken van slechtheid. Stop het gedrag en benoem (zonder oordeel) naar het kind wat je ziet.
 - Pikler: Elk kind ontwikkelt zich volgens zijn eigen ontwikkelingstempo. Ze hebben tijd en ruimte nodig voor ongestoord vrij spel. Ook hebben (jonge) kinderen behoefte aan ruimte om te kunnen ontdekken en behoefte aan uitdaging om te kunnen ontwikkelen. Respecteer de eigenheid en autonomie van het kind door neutraal te communiceren.
 - Judith Kuiten: Erbij zitten, benoemen wat er gebeurt en de naam van het kind gebruiken om het ik-besef te ondersteunen.
- **Dreumes:** We hebben fijn buiten gespeeld en vertellen tegen de kinderen: *We gaan naar binnen, we gaan zo brood eten.* We zien een jongen van 1,5 jaar die bij het naar binnen gaan met zijn vieze schoenen de groep op rent. We onderzoeken wat de reden kan zijn van dit gedrag. We realiseren ons dat we een onduidelijke boodschap gegeven hebben en geven hem nu meer informatie. We geven neutraal aan dat het kind even terug mag komen en vragen: *Wilde je alvast aan tafel gaan zitten om brood te gaan eten? Dat begrijp ik, maar kijk er zit modder aan je schoenen, zie jij dat ook? Laten we eerst je schoenen uittrekken en daarna aan tafel gaan om brood te gaan eten.*

Pedagogiek:

- Gordon: Probeer neutraal te blijven in je manier van communiceren door aan te geven wat je wel graag wilt zien. Geef het kind dus een alternatief, wat het wel mag doen. Laat het kind je oprechte acceptatie voelen. Communiceer vanuit de ik-boodschap en verwoordt de behoefte van het kind.
- **Peuter:** Een peuter is vol energie aan het spelen en in zijn opwindning rent hij door de groepsruimte. We vragen zijn aandacht door zijn handen te pakken en geven aan dat we iets willen vertellen. We wachten tot zijn opwindning is gedaald waardoor het hem lukt om te luisteren naar wat we willen aangeven. We zeggen: *ik zie dat je heel enthousiast bent en dat je binnen rent. Buiten mag je rennen, binnen lopen we. Hoe kunnen we dit oplossen? Zullen we samen aan tafel een leuke puzzel gaan maken? Of wil je me helpen in de keuken?*

Pedagogiek:

- Gordon: Het is voor het kind belangrijk om samen op zoek te gaan naar een oplossing. Je stimuleert hierdoor het zelfvertrouwen van kinderen. Bij kinderen die binnen rennen kun je een activiteit aanbieden waardoor ze rustiger worden, bv. puzzel of tekenen. Ook kun je ze een taakje geven waarbij ze zich belangrijk voelen: ergens mee helpen, afdrogen, tafeldekken etc. Bij kinderen die regelmatig druk zijn uitzoeken wat daar de reden van is. Moeten ze hun energie kwijt? Vervelen ze zich, hebben ze uitdaging nodig? Hebben ze meer structuur nodig? Overleggen met ouders wanneer nodig.
- Catherine Delsing: Kinderen hebben 'zachte zekerheid' nodig. Dat wil zeggen een vaste structuur, voorspelbaarheid en duidelijke regels en gewoontes die hen veiligheid en houvast bieden, vanuit zachtheid, betrokkenheid en warmte.

De ontwikkeling van de persoonlijke competentie

2.1 Inleiding

Wij vinden het belangrijk dat de pedagogisch medewerker kennis en inzicht heeft van het welbevinden van kinderen. Om van daaruit aandacht te besteden aan de ontwikkeling van de persoonlijke competentie. Hiermee bedoelen we de ontwikkeling van brede persoonskenmerken zoals veerkracht, zelfstandigheid, zelfvertrouwen en flexibiliteit. Daarnaast omvat het begrip “persoonlijke competentie” ook de competenties van kinderen op verschillende ontwikkelingsgebieden, zoals de motorische, creatieve (spel, muziek) en de taal- en cognitieve ontwikkeling.

Over ontwikkelingsfasen bij kinderen (cognitief, motoriek, taal, lichamelijk, enz.) is heel veel geschreven. Kennis over fasen van ontwikkeling bij kinderen vinden wij belangrijk. Maar wij willen niet dat het een *doel op zich* wordt. Wij gaan uit van het hier en nu van een kind, en niet waar het volgens een ontwikkelingslijn zou moeten zitten.

Ontdekken wie je bent, met al je talent!

Wij willen ieder kind een stapje verder brengen in de ontwikkeling en er aan bijdragen dat kinderen zich ontwikkelen tot mensen met liefde voor en in verbinding met zichzelf, met de anderen, met de natuur in een multiculturele samenleving. We laten ze spelenderwijs, hun eigen talenten ontdekken.

“Als je zien wilt wat kinderen kunnen, moet je ophouden hen dingen te geven”

(N.Douglas, uit: Een portret van creatieve kinderen)

2.2 Uitgangspunten

Creativiteit zegt naar ons idee iets over *de waarde* van spel en over *de waarde* van het vernieuwend/scheppend bezig zijn. In de manier waarop wij kijken naar de creatieve ontwikkeling van kinderen hebben we ons laten inspireren door de pedagogiek van Malaguzzi (de “Reggio-pedagogiek”) uit Italië. Belangrijk uitgangspunt bij Malaguzzi is dat alle kinderen creatief zijn. Kinderen zijn nieuwsgierig en worden dagelijks door hun omgeving geraakt. Malaguzzi spreekt in dit verband over “bekend worden met het onbekende”. In spel kunnen kinderen experimenteren met wat ze tegenkomen in de werkelijkheid. Kinderen zijn spontaan, ongeremd en hebben een grote verscheidenheid aan interesses. Kinderen kijken op een eigen, onbevooroordeelde manier naar de werkelijkheid en hebben een natuurlijke behoefte zich te uiten, te experimenteren. In spel kunnen kinderen hun nieuwsgierigheid kwijt. Hierdoor leren kinderen ook en ontwikkelen zij zich.

Wij gaan in onze visie uit van de *ervaringswereld* van het kind. Het gaat erom dat we ingaan op wat een kind op een bepaald moment daadwerkelijk bezighoudt. Dit betekent dat we goed kijken en luisteren naar wat een kind vraagt en dat we ons kunnen inleven in de belevingswereld van een kind. Kinderen wijzen zelf de weg als ze voldoende ruimte krijgen. Kinderen zijn in staat om eigen keuzes te maken.

Waar het om gaat is dat kinderen ervaren dat het *goed* is wat ze kiezen, wat ze doen, wat ze produceren. Door deze houding wordt de eigenheid van kinderen bevorderd. Hierdoor leren kinderen wie ze zelf zijn, komen ze bij hun werkelijke uniek-zijn en leren ze zichzelf respecteren. Het kind kan dan in een toestand terechtkomen waarin het doet en speelt vanuit het hart, zo geconcentreerd dat het de rest vergeet.

Over het uniek-zijn van kinderen merkt Malaguzzi het volgende op:

- *Elk kind heeft een eigen werkelijkheid (ervaringen, relaties). Deze moeten we in acht nemen.*
- *Elk kind heeft gevoelens en ervaringen die niet te scheiden zijn van hun achtergrond.*
- *Elk kind heeft nu bepaalde gevoelens.*
- *Het gaat om dit kind.*
- *Het gaat er om aan te sluiten bij de dag van vandaag en het moment nu.*
- *Het gaat er om aan te sluiten bij het kind vanuit de relatie pedagogisch medewerker/kind.*

2.3 Kenmerken van spel

In het algemeen kunnen we over spel zeggen dat het twee belangrijke kenmerken heeft:

- Kinderen spelen omdat en zolang ze het *leuk* vinden.
- In spel zijn kinderen *ontdekkend* bezig. Hierin leren ze zichzelf en hun omgeving kennen.

Het soort spel van kinderen is afhankelijk van de leeftijdsfase waarin kinderen zich bevinden. Bij *baby's* bestaat spel met name nog uit beweging (in eerste instantie van het eigen lichaam, bijv. het manipuleren van de handjes). Het contact met de pedagogisch medewerker neemt daarbij een belangrijke plaats in. Herhaling van spel is belangrijk. Kinderen leren hiervan en het geeft ze ook een vertrouwd gevoel. Het spel van de *dreumes* kenmerkt zich door voortdurend op onderzoek uit te zijn, materialen in/uit een bakje, knopjes aan/uit, verplaatsen van materialen. Bij de *peuter* vindt al meer 'gerichte' activiteit plaats, meer grof motorische activiteiten, het spelen met dingen en ook het ontstaan van fantasie in spel. Ook fijn motorisch ontwikkelt de peuter zich: in tekeningen bijvoorbeeld is een grote groei te zien.

Bij de *kleuter* neemt fantasie nog sterker toe. En ook het samenspel verfijnt zich. Kleuters kunnen langer en meer gericht bezig zijn.

Volgens onze benadering hanteren de pedagogisch medewerkers onderstaande manieren om contact met het kind te hebben tijdens het spel (zonder te storen):

- We kijken naar de kinderen, het kind voelt dan onze aanwezigheid en betrokkenheid.
- Tijdens activiteiten geven we signalen aan het kind wanneer het even op kijkt, zoals middels een knikje aangeven dat het gezien wordt. We laten dan merken dat je ziet wat hij/zij doet. Als we toch iets willen zeggen, dan praten over de onderwerpen waar de aandacht van het kind op dat moment op gericht is. Het gaat er om dat we op verschillende manieren laten merken dat de activiteiten van het kind door ons erkend en aanvaard worden.
- We delen in het plezier en het succes! De activiteiten zelf zijn hierbij belonend. We laten ook ouders delen in het plezier dat het kind die dag gehad heeft. We vertellen ze hier ook over.
- We hebben er begrip voor als iets niet lukt, we laten de kinderen ook hun teleurstelling en eventuele verdriet ervaren.
- We spelen mee in de fantasiewereld van het kind en laten ons daarbij leiden door de structuur die door het kind geschapen is: het kind is in zijn wereld de baas! Kinderen leren hierdoor ook leiding te nemen, eigen regels te maken en een gevoel van 'macht' te ontwikkelen.
- We corrigeren een kind niet in zijn spel, tenzij het daar zelf om vraagt.
- Lachen en gek doen ontlaadt!

2.4 Wat bieden we aan?

Wij hebben in het initiëren en begeleiden van spel een belangrijke taak. In het spel gaat het erom dat wij aansluiten bij de leefwereld van het kind in het hier en nu.

Er zijn altijd meerdere activiteiten zodat de kinderen kunnen kiezen. Bij het bedenken van de activiteiten zijn wij flexibel. Het kan zijn dat er een knutselactiviteit bedacht is omdat de pedagogische medewerkers weten dat er een aantal kinderen interesse hiervoor hebben. Het onderwerp wat geknutseld wordt is vrij, dit hangt af van de belangstelling van de kinderen. *Voorbeeld: Als de dag begint vertellen verschillende peuters enthousiast over luchtballonnen die ze*

hebben gezien. Dit kan een mooie aanleiding zijn om bijvoorbeeld luchtballonnen te maken.

Kinderen kunnen zich in hun spel laten gaan. Van groot belang hierbij is wel dat wij *structuur* aanbieden waarbinnen het kind tot spel kan komen. Wij laten het kind kiezen uit verschillende activiteiten of vragen het kind wat het wil doen. Ook zijn de regels en afspraken helder voor het kind. Regels bieden een veilige structuur van waaruit het kind tot spel kan komen.

Wanneer een kind iets zelf gemaakt heeft, is het een teken van respect om hier zorgvuldig mee om te gaan. We proberen zoveel mogelijk zelfgebouwd materiaal te laten staan zodat het bewonderd kan worden en het kind er verder mee kan spelen.

2.5 Aandacht voor speelgoed

Een kijk op ruimte en spel betekent natuurlijk ook een kijk op speelgoed. Het speelgoed is immers het materiaal waardoor en waarmee het kind speelt. Speelgoed is dus heel belangrijk. Bij de inrichting en aanschaf van ons speelgoed hebben we rekening gehouden met de leeftijdsgroep waarvoor het bestemd is. In de groep proberen we niet te veel speelgoed tegelijk aan te bieden. We wisselen liever speelgoed af, dan is er regelmatig iets nieuws. We vinden het ook belangrijk dat een kind zelfstandig speelgoed kan pakken. Het speelgoed waarmee een kind zelf kan spelen wordt zodanig in een kast opgeborgen dat het kind er zelfstandig bij kan.

Maar kan het kind dan alleen maar spelen met speelgoed? Het ligt er aan wat onder speelgoed wordt verstaan. Wanneer uitsluitend gedacht wordt aan de spellen en materialen die in de gemiddelde speelgoedzaak te koop zijn, moet het antwoord 'nee' zijn. Een kind wordt beïnvloed, maar laat zich niet uitsluitend leiden door de tv-reclames of aantrekkelijke brochures. Een kind zoekt vaak zijn eigen speelgoed. We geven het kind de mogelijkheid datgene wat hij uitzoekt als speelgoed, ook als speelgoed te kunnen gebruiken. Een grote kartonnen doos waarmee de boodschappen naar huis zijn vervoerd kan thuis opeens een boot worden, een stuk elektriciteitsbuis kan een brandweerslang worden, enz. Ook allerlei gebruiksvoorwerpen in huis kunnen voor kinderen een hele nieuwe betekenis krijgen, evenals meubels, kussens, enz.

Uiteraard worden ook spelmaterialen gekocht voor de kinderen. Daarbij wordt zo veel mogelijk gekozen voor natuurlijk en/of duurzaam materiaal.

Zoals eerder genoemd is één van de pijlers van Casa4 dat we kinderen respectvol benaderen vanuit de belevingswereld van het kind. Wij vinden het belangrijk respect te hebben en open te staan voor alle culturen en daar ook rekening mee te houden bij activiteiten en spelmaterialen.

2.6 Radio en muziek

Kinderen kunnen ogenschijnlijk genieten en vrolijk meebewegen op muziek die ze horen. We kunnen er echter niet vanzelfsprekend vanuit gaan dat plezier betekent dat het ook goed is. Dat is niet altijd het geval. We vinden het vanuit onze visie belangrijk kinderen betrokkenheid te bieden bij datgene wat aangeboden wordt. Dit geldt voor een breed gebied: niet alleen muziek maar ook spelletjes, speelgoed, enz.

Het tegenovergestelde van betrokkenheid is opwinding. We weten dat kinderen zich in opwinding niet ontwikkelen. Wanneer kinderen zo in het spel duiken dat het voorbij betrokkenheid gaat en er opwinding voor in de plaats komt, is dat een emotie die opname (=leren) kan blokkeren.

Het gebruik van muziek en radio bieden we bewust aan. In veel huishoudens staat de radio als vanzelfsprekend de hele dag aan vanuit de behoefte van volwassenen. Dit geluid is een inbreuk en een mechanische toevoeging die niet wenselijk is voor kinderen. Het leidt af van de betrokkenheid voor spel en/of andere bezigheden. We vragen daarom van pedagogische medewerkers een bewuste omgang met radio

2.7 Respect voor de natuur

In de dagelijkse omgang met kinderen op de kinderopvang hebben wij respect voor de natuur.

Wij sluiten aan bij bijvoorbeeld weersomstandigheden, seizoenen of bepaalde gebeurtenissen. Wanneer mogelijk, en afhankelijk van de leeftijd, trekken we er met kinderen op uit, verzamelen materiaal om daar, terug op de kinderopvang, verder mee te spelen. Op de groep kunnen de prachtigste dingen gemaakt worden van steentjes, schelpen of takjes. Een bewuste keuze kan ook zijn het noodzakelijke tuinonderhoud niet geheel uit te besteden, maar ook kinderen daarmee bezig te laten zijn, zelfstandig of onder begeleiding.

2.8 Handelen met betrekking tot de Persoonlijke competentie

Kinderen hebben de mogelijkheid om eigen ervaringen op te doen via spelmateriaal, activiteitenaanbod en inrichting. Dit doen wij als volgt:

- We kiezen bewust voor kleurgebruik in rustige tinten en zorgen voor voldoende daglicht. Kinderen reageren op de ruimte om hen heen.
- We proberen rust in de groepsruimte te creëren door het niet te vol te laten zijn (de kunst van het weglaten). We zijn dus rustig in het ophangen en neerzetten van materialen. Liever meerdere keren wisselen dan alles neerzetten. Kinderen hebben dan vaker iets nieuws, dus een uitdaging.
- Aparte spelhoeken in de groep zorgen ervoor dat kinderen meer individueel of in kleine groepjes gaan spelen. Het zorgt voor rust, kinderen storen
- elkaar minder in hun spel. We creëren dan ook rustige plekken (hoeken) en actieplekken (grote motorische activiteiten in de gang of buiten, een timmerhoek of een grote verfplek in het atelier).
- We beseffen ons dat kinderen een andere ooghoogte hebben. Door het spelmateriaal zo te plaatsen (op ooghoogte van kinderen) kunnen kinderen gericht kiezen.
- Teveel prikkels verstoren het spel. Daarom gaan we bewust om met geluid (radio, muziek) en met ophangen van werkjes (niet kriskras door de groep). We kiezen voor muziek/geluidsmomenten als activiteit en het ophangen van werkjes van kinderen op een bepaalde wand of tentoonstellingshoek.
- We bieden activiteiten aan vanuit hun belevingswereld in kleine groepen. Kinderen hebben een keuze aan welke activiteit ze mee willen doen.

Er is veel aandacht voor leermomenten. Hierbij is taal en motorisch spel van jonge kinderen belangrijk. Dit doen wij door:

- Kinderen te leren middels spel en exploratie (ontdekken). Door het verwoorden van de activiteiten wordt de woordenschat vergroot. Motorisch spel (ook grof motorisch op de gang of buiten) is onderdeel van het activiteitenaanbod. We lezen ook graag boeken en we zingen liedjes. Dit zijn vaste onderdelen van ons activiteitenaanbod.

2.9 Aanvulling pedagogisch beleid vanuit de pedagogische coaching Casa4 2021

Tijdens deze teambijeenkomst in 2021 stond het opvoedingsdoel 'persoonlijke competentie' centraal. Het thema 'Autonomie van kinderen' is in deze training uitgelicht en verdiept. In het eerste deel van de training zijn wij aan de slag gegaan met de theorie over autonomie. In het tweede deel van de training zijn wij door middel van een werkvorm bezig geweest om de theorie toe te leren passen in de praktijk. Aan het eind van de training hebben wij als groep en/of als team een actieposter gemaakt, waarmee wij in de praktijk aan de slag zijn gegaan met dit thema.

Ter voorbereiding heeft het team nagedacht over de volgende vragen:

- Wat is autonomie?
- Wat houdt autonomie in op het KDV en/of op de BSO?

Een samenvatting van de theorie uit deze training:

Hoe kijken wij volgens de pedagogische visie naar kinderen?

- Pedagoog Pikler: 'Kinderen zijn krachtig en competent'.
- Pedagoog Montessori: 'Leer het mij zelf te doen'.

Wat houdt 'autonomie' van kinderen in?

- Het kind heeft behoefte om zelf dingen te leren en te doen (zelfredzaamheid).
- Het kind heeft behoefte aan ruimte om zelf de wereld te ervaren en ontdekken.
- Het kind heeft het recht om mee te doen/ te denken/ te beslissen / te kiezen.
- Het kind leert zichzelf kennen: voorkeuren, talenten en grenzen.

Praktijkvoorbeeld: *De peuters mogen meehelpen met het dekken en afruimen van de tafel.*

Om welke reden is autonomie belangrijk voor kinderen?

- Het kind krijgt de mogelijkheid om zich actief te ontwikkelen.
- Het kind krijgt ruimte om zijn eigen, unieke identiteit/persoonlijkheid te ontwikkelen.
- Het kind krijgt vertrouwen in zichzelf (zelfvertrouwen is de motor voor ontwikkeling).
- Het kind leert zelfredzaamheid ontwikkelen (positief zelfbeeld/eigenwaarde).

Praktijkvoorbeeld: *Een baby die actief speelt met uitdagend materiaal, leert zijn fijne en grove motoriek beheersen. Door zelfbeheersing van het lijf kan een baby steeds meer zelf ontdekken.*

Hoe kunnen wij bijdragen aan het gevoel van autonomie van kinderen?

Autonomie ondersteunend opvoeden: een opvoedingsstijl waarbij wij het kind de ruimte krijgen om zelf te ontdekken, maar het kind altijd blijven ondersteunen. We luisteren aandachtig naar het kind, erkennen gevoelens, praten en leggen uit, tonen begrip, hebben geduld en wij hebben vertrouwen in het kind. Het kind mag meedoen/meehelpen/meebeslissen en daarbij geven wij duidelijk aan wat de regels, grenzen en mogelijkheden zijn.

Praktijkvoorbeeld: *Een dreumes wil niet drinken. Wij leggen uit: 'alle kinderen drinken, dat is belangrijk voor je buik'. 'Jij mag ook drinken'. 'Jij mag kiezen, wil je water of thee?'*

In de werkvorm hebben wij als team posters gemaakt met de mogelijkheden rondom autonomie per doelgroep (baby /dreumes-peuter /4-7 jaar /8-12 jaar). Bijvoorbeeld: een baby vanaf 6 maanden kan meehelpen/meebewegen met aankleden, een dreumes kan leren om zelf zijn jas aan te trekken, een peuter kan leren om zichzelf aan en uit te kleden en op de BSO kunnen ze leren om zelf veters te strikken en ritsen van jassen dicht te maken. Het team heeft per doelgroep een punt uitgekozen waar zij de komende periode mee aan de slag gaan in de praktijk. Deze punten zijn uitgewerkt in een concreet actieplan met een doel en actiepunten.

De ontwikkeling van de sociale competentie

3.1 Inleiding

Het begrip sociale competentie verwijst naar een heel scala aan sociale kennis en vaardigheden, zoals het zich in een ander kunnen verplaatsen, kunnen communiceren, delen, samenwerken, helpen en conflicten oplossen.

3.2 Vaste leeftijdsgenootjes

We werken met vaste leeftijdsgroepen, dit bevordert het gevoel van (emotionele) veiligheid bij kinderen. Het kind krijgt dan te maken met bekende leeftijdsgenootjes. Vanuit dit gevoel van veiligheid kunnen er sociale contacten ontwikkeld worden. In vaste groepen kunnen kinderen al in het tweede levensjaar een duidelijke voorkeur voor één of twee leeftijdsgenootjes ontwikkelen. Binnen vriendschap relaties is sprake van sociale uitwisselingen en van emotionele responsiviteit. Groepsleden kunnen al op jonge leeftijd een bron van veiligheid vormen maar dan moeten zij elkaar wel zo regelmatig zien dat ze elkaar goed kunnen leren kennen. In een vertrouwde groep kunnen kinderen gevoelens van verbondenheid en sociale verantwoordelijkheid ontwikkelen. Goede relaties met leeftijdsgenootjes bevorderen ook de persoonlijke competentie. Het bevordert de kwaliteit van hun uitwisselingen en van hun spel.

Kinderen leren in de omgang met leeftijdsgenootjes zaken zoals het zich in een ander kunnen verplaatsen (als je speelgoed afpakt van een ander, dan heeft een ander verdriet), communiceren, delen, samenwerken, helpen en conflicten oplossen. Onze pedagogisch medewerkers hebben een belangrijke taak in de begeleiding hiervan. Wij vinden het van belang dat de pedagogisch medewerker niet altijd ingrijpt. Veel meningsverschillen spelen zich af in een paar seconden en dan lost het zich vanzelf op. De kinderen gaan elk wat anders doen of spelen weer vreedzaam verder. Allereerst kijkt de pedagogisch medewerker dus of zij wel of niet in moet grijpen. Kinderen zijn soms heel capabel/competent om zelf een aanvaring op te lossen. We grijpen in wanneer:

- Het te gevaarlijk wordt,
- De ruzie maar blijft doorgaan,
- De partijen ongelijk zijn,
- Er iets vernield wordt.

We doen dit als volgt:

- Er wordt een neutrale houding aangenomen: geen partij trekken dan moet het kind immers tegen twee personen opboksen in plaats van 1 en dan wordt het nog bozer.
- De pedagogisch medewerker gaat naar de kinderen toe en stopt hun gedrag met woorden en soms met daden: de kinderen worden uit elkaar gehaald of het voorwerp waarom wordt gevochten, wordt even afgenomen. De pedagogisch medewerker zorgt dat ze op ooghoogte is zodat ze de kinderen goed kan zien en zij haar.
- Er wordt een ik-boodschap gebruikt om aan te geven wat de situatie voor de pedagogisch medewerker betekent: "Ik zie dat jullie ruzie hebben, dat is niet leuk. Ik zie dat jullie boos zijn". We zoeken samen een oplossing.
- We stellen neutrale vragen en luisteren actief: "Wat is er aan de hand en "Dat heeft je echt pijn gedaan en van streek gemaakt, hé?".
- Er wordt geholpen om de ruzie op te lossen door middel van overleg:
- De kinderen bedenken zelf een oplossing (de pedagogisch medewerker kan wel oplossingen toevoegen). Er wordt nagegaan of de oplossing goed begrepen wordt: "Tamar stelt voor om nog een ... uit de kast te halen, dat klopt toch, hé? En wat vindt Heleen hiervan?". Is de andere partij het hier niet mee eens, dan kan gevraagd worden: "Wat vind jij een betere oplossing?".

We vinden het belangrijk dat er gewerkt wordt met een ik-boodschap, goede lichaamstaal, het bieden van een passend alternatief. Lichaamstaal is belangrijk: gaan zitten op kindhoogte, het kind waar het om gaat goed aankijken op ooghoogte en praten/uitleggen via de ik-boodschap.

3.3 Handelen met betrekking tot de Sociale competentie

De pedagogisch medewerker ondersteunt de kinderen in de interactie tussen kinderen onderling. Dit doen wij als volgt:

- Door het werken met vaste groepen geven we kinderen de kans hun leeftijdsgenootjes goed te leren kennen. Het gevoel van verbondenheid kan sociale verantwoordelijkheid ontwikkelen. Kinderen die al jong veel negatieve ervaringen opdoen in de omgang met andere kinderen kunnen hierdoor beschadigd worden.
- We geven kinderen de ruimte om contact te maken met elkaar en stimuleren samenspelen. "Wil je met in de bouwhoek of.....?".
- We geven de kinderen de ruimte om elkaars gedrag te herkennen en grijpen niet te snel in bij kleine aanvaringen en of conflicten.
- We storen zo min mogelijk in samenspel.
- We geven woorden aan wat kinderen zien, meemaken en voelen.

De kinderen maken deel uit van de groep.

- De kinderen behoren bij een vaste stamgroep. Bij de activiteiten (o.a. eetmoment, etc.) splitsen we om meer persoonlijke aandacht te kunnen geven (meerdere activiteiten met een kleinere groep of twee groepen met eten). Het kind kiest de activiteit of het groepje. Door de vaste leeftijdsgenootjes en vaste pedagogische medewerkers leert een kind de totale groep kennen.

3.4 Aanvulling pedagogisch beleid vanuit de pedagogische coaching Casa4 2021

Tijdens deze teambijeenkomst in 2021 stond het opvoedingsdoel 'Sociale competentie' centraal. Het thema 'Een sociaal veilig groepsklimaat' is in deze training uitgelicht en verdiept. In het eerste deel van de training zijn wij aan de slag gegaan met de theorie over de sociale ontwikkeling en sociale veiligheid. In het tweede deel van de training zijn wij door middel van een werkvorm bezig geweest om de theorie toe te leren passen in de praktijk. Aan het eind van de training hebben wij als groep en/of als team een actieposter gemaakt, waarmee wij in de praktijk aan de slag zijn gegaan met dit thema.

Ter voorbereiding:

Het team heeft pedagogische artikelen gelezen omtrent de sociale ontwikkeling van kinderen.

Hoe kijken wij volgens de pedagogische visie naar kinderen?

"De 1^e pedagoo zijn kinderen voor elkaar" Loris Mallaguzi (Reggio-pedagogiek).

Wat houdt een sociaal veilig groepsklimaat in?

- De kinderen en pedagogisch medewerkers voelen zich veilig in de groep.
- De kinderen en pedagogisch medewerkers kunnen zichzelf zijn in de groep.
- De kinderen en pedagogisch medewerkers houden rekening met elkaar
- Iedereen in de groep kent elkaar en voelen zich vertrouwd met elkaar.

Praktijkvoorbeeld: *Tijdens de ochtendkring wordt elk kind welkom geheten en wordt zijn of haar naam genoemd. Zo leren alle kinderen elkaar kennen.*

Om welke reden is een sociaal veilig groepsklimaat belangrijk?

- Een sociaal veilig groepsklimaat bevordert de ontwikkeling van de sociale competentie.
- Een sociaal veilig groepsklimaat vergroot de mogelijkheid tot onderlinge relaties/ contact.

- Een sociaal veilig groepsklimaat bevordert het welzijn van kinderen (zelfvertrouwen, zelfbeeld, eigenwaarde etc.).
- De kinderen ontwikkelen een gevoel voor sociale regels zoals waarden en normen.
- Een sociaal veilig groepsklimaat biedt de mogelijkheid tot het ontwikkelen van een stevige sociale basis.

Praktijkvoorbeeld: *Kinderen die elkaar regelmatig zien, herkennen elkaar, voelen zich veilig bij elkaar, spelen vaker met elkaar en durven zichzelf te zijn bij elkaar.*

Hoe kun je een sociaal veilig groepsklimaat waarborgen?

- De pedagogisch medewerkers stimuleren en bevorderen de onderlinge band tussen kinderen.
- De pedagogisch medewerkers benoemen gevoelens van de kinderen bij interacties en conflicten tussen kinderen.
- De pedagogisch medewerkers maken (samen met de kinderen) duidelijke afspraken met elkaar en dragen zorg voor het naleven van deze afspraken, met en voor de groep.
- De pedagogisch medewerkers leren de kinderen respect te hebben voor elkaars verschillen.
- De pedagogisch medewerkers zijn het voorbeeld (rolmodel) voor de groep.
- De pedagogisch medewerkers creëren een veilige en ontspannen sfeer op de groep.
- De pedagogisch medewerkers hanteren dezelfde aanpak op de groep, in hun werkwijze en benadering van de kinderen.

Praktijkvoorbeeld: *Kinderen weten waar zij aan toe zijn door de eenduidige aanpak van pm'ers.*

Ter afronding heeft het team een poster gemaakt met spellen en activiteiten voor de kinderen, die bijdragen aan kennismaking, samenwerking en sociaal contact.

Eigen maken van waarden en normen

4.1 Inleiding

Om goed te functioneren in de samenleving waarvan zij deel uitmaken, is het belangrijk dat kinderen zich de waarden en normen, ofwel de “cultuur”, van die samenleving eigen maken. Ouders leren kinderen niet alleen de gedragsregels die binnen het gezin gelden, maar ook de waarden en normen die zij van belang achten voor het functioneren van hun kind buiten het gezin. De kinderopvang kan zorgen voor een nog breder kader.

Kinderen leren in de kinderopvang ook “de regels van het huis”. Daarnaast komen zij in aanraking met meer algemene waarden en normen doordat zij in contact komen met andere kinderen en volwassenen. Het is van belang dat de socialisatie in de kinderopvang adequaat geschiedt, maar ook dat de socialisering in de kinderopvang is afgestemd op die van het gezin.

Het contact met de ouders/verzorgers is dus van groot belang. Het bespreken van elkaars waarden en normen (thuis en kinderopvang) zorgt ervoor dat het kind verschillen begrijpt, het anders mogen en moeten in verschillende situaties.

Waarden en normen van Kikidsz

De belangrijkste waarden en normen van Kikidsz zijn in dit beleid al eerder aan bod geweest. Voor de samenvatting hiervan verwijzen we naar de visie en de RRIN. Dit zijn de belangrijkste waarden en normen die doorgevoerd worden in alle handelingen. Daarnaast hebben wij onze eigen huisregels.

Onze huisregels bestaan uit waarden en normen die wij bij Kikidsz belangrijk vinden:

- Wij gaan respectvol met elkaar om, ongeacht afkomst en geloofsovertuiging
- Wij hebben respect voor autonomie
- Wij respecteren elkaars waarden en normen
- Wij zien en horen elkaar
- Wij spreken elkaar aan op een neutrale manier
- Wij geven elkaar complimenten
- Wij lopen binnen rustig en maken elkaar daar bewust van
- Wij ruimen samen alles op
- Wij helpen elkaar en de kinderen mogen ons helpen, mits dit veilig is
- Wij luisteren naar elkaar en laten elkaar uitpraten
- Wij leren elkaar om speelgoed te delen of op onze beurt te wachten
- Wij zoeken samen naar een oplossing bij een conflict
- Wij leren elkaar om rekening met elkaar te houden

4.2 Intake en de dagelijkse mondelinge communicatie

Wij besteden zorgvuldig aandacht aan het plaatsingsgesprek met ouders. In dit gesprek komen de wederzijdse waarden en normen aan bod. Ouders kunnen aangeven welke zaken zij van belang vinden en onze pedagogische medewerkers vertellen over de waarden en normen van onze opvang.

Naast de intake hebben wij dagelijks bij het breng- en haalmoment contact met de ouders. Tijdens deze overdracht is van beide kanten ruimte om de gang van zaken thuis en op de opvang te bespreken. Op deze manier krijgen wij informatie over de normen en waarden die in het gezin belangrijk zijn.

Wanneer er meerdere pedagogisch medewerkers op de groep staan, kan het voorkomen dat de ouder aan het eind van de dag een andere pm'er treft dan 's ochtends toen het kind gebracht werd. Om deze reden en om het kind zo optimaal mogelijk te begeleiden die dag, is het essentieel

dat onze pedagogisch medewerkers elkaar gedurende de dag goed informeren. Wij hebben onderling een open communicatie en brengen elkaar op de hoogte van alle bijzonderheden van het kind en van de thuissituatie. Aan het eind van de dag vatten wij met elkaar samen welke informatie wij overdragen aan de ouders bij het ophalen.

Het kan voorkomen dat er bij het breng- en/of ophaalmoment te weinig tijd is om uitgebreid met de ouders te praten. Wij bieden ouders altijd de gelegenheid om op een ander tijdstip een individueel gesprek over het kind te hebben. Ook kan er vanuit de pedagogisch medewerker behoefte zijn om de ouder(s) te spreken over hun kind. Soms gaan ouders daar, om uiteenlopende redenen, niet of niet direct op in. Wij stimuleren het in gesprek blijven met de ouders zodat wij op de hoogte zijn van het welbevinden en de belevingswereld van het kind. Op deze manier kunnen wij aansluiten bij de ontwikkeling van het kind in het hier en nu.

Wij hechten ook veel waarde aan de manier waarop de pedagogisch medewerker zowel de ouders als de kinderen benadert. Wij hebben respect voor elkaars waarden en normen en voor elkaars 'zijn'. Een kind voelt zich welkom als het samen met zijn ouders enthousiast wordt ontvangen, de ouder voelt dat het kind in goede handen is en dat het warme aandacht krijgt. Bij de overdracht aan het einde van de dag delen we dat wij het kind gezien en gehoord hebben. We delen de praktische zaken en natuurlijk is er over ieder kind wel iets bijzonders te melden.

We bieden onze medewerkers een aantal handreikingen voor de communicatie:

- Blijf uit de emotie wanneer je in gesprek bent met ouders,
- Zoek antwoorden bij jezelf,
- Blijf uit de aanval-verdediging sfeer,
- Vermijdt het be- of veroordelen,
- Vertrouw op je eigen deskundigheid.

Pedagogisch medewerkers hebben oog voor de omgangsvormen/aspecten van andere culturen, respecteren dit en maken het bespreekbaar.

4.3 Handelen in het eigen maken van Waarden en Normen

Hieronder geven wij inzicht in hoe wij handelen m.b.t. het eigen maken van waarden en normen. De handelingsaspecten die hieronder benoemd worden zijn toegelicht in dit hoofdstuk of komen naar voren in de voorgaande hoofdstukken.

Bij Kikidsz biedt de groepssetting een aanvulling op de socialisatie in het gezin. Kinderen komen in aanraking met andere aspecten van de culturen en diversiteit van de samenleving. Ook komen kinderen in contact met de afspraken, regels en omgangsvormen van onze opvang.

Afspraken, regels en omgangsvormen zijn aanwezig, duidelijk en worden aan kinderen uitgelegd. Dit doen wij als volgt:

- De ouders ontvangen bij de intake informatie, de pedagogische werkwijze en de benaderwijze naar kinderen toe wordt dan tevens besproken. Pedagogisch medewerkers handelen conform het pedagogisch beleid en protocollen. De omgangsregels worden stapsgewijs aan kinderen uitgelegd. Dit begint al bij het wennen (jas op de kapstok, spullen in het mandje, je mag gaan spelen, waar wil je mee spelen?). Tijdens het verblijf op de groep worden de afspraken en andere omgangsvormen uitgelegd en herhaald. "Wil je eten...?", "Kom je aan tafel...?" "Nog even blijven zitten want...", "We gaan nu...".
- Door het herhaaldelijk verwoorden van de regels en omgangsvormen wordt het duidelijk voor kinderen. Door te luisteren naar kinderen waarom zij dingen doen wordt het mogelijk hen te corrigeren of hen de ruimte te geven voor hun weg.

Beroepskrachten geven in hun spreken en handelen het goede voorbeeld. Dit doen wij door:

- *Respectvol met elkaar om te gaan*
- *Iedereen zich zelf mag zijn*
- *Wij altijd rustig praten en altijd luisteren naar elkaars standpunten*
- *Altijd open te staan voor de mening van een ander*